

RAPORT Z WIZYTACJI **(ocena programowa – profil praktyczny)**

dokonanej w dniach 11-12.03.2016 r., na kierunku *ekonomia*
prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów I stopnia - profil
praktyczny
realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej
w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl

członkowie:

1. dr hab. Wojciech Downar - członek PKA
2. prof. dr hab. Grażyna Trzpiot - ekspert PKA
3. mgr Grzegorz Kołodziej - ekspert PKA ds. wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia
4. mgr Sebastian Snop - ekspert pracodawca PKA
5. Adam Subotkowski - ekspert PKA ds. studenckich

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku *ekonomia* prowadzonym w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonego przez Komisję na rok akademicki 2015/2016. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci. Poprzednia ocena jakości kształcenia na ww. kierunku została przeprowadzona w 2010 roku i zakończyła się wydaniem oceny pozytywnej. W uchwale nr 79/2010 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z 11 lutego 2010 r. podkreślono, że Uczelnia spełnia wymagania kadrowe, programowe i organizacyjne, a także posiada odpowiednią bazę materialną pozwalającą na prowadzenie studiów pierwszego stopnia na kierunku *ekonomia*. Poziom prowadzonych studiów został uznany za odpowiadający podstawowym kryteriom jakościowym. Uczelnia dostosowała się do uwag i zaleceń PKA dotyczących procesu dyplomowania oraz obsady zajęć.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytację poprzedzono zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych wraz z ich recenzjami, prac etapowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Instytutu, pracownikami, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz studentami ocenianego kierunku.

Władze Uczelni i Instytutu prowadzącego wizytowany kierunek studiów stworzyły bardzo dobre warunki do pracy ZO PKA.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW STUDIÓW O PROFILU PRAKTYCZNYM

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	W pełni	Znacząco	Częściowo	Niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		X			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu praktycznym i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy			x		
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów			X		

Uczelnia w przesłanej odpowiedzi na raport powizytacyjny podjęła następujące działania :

- dostosowując się w pełni do zaleceń zespołu oceniającego sformułowanych w raporcie powizytacyjnym powołano w dniu 17 marca 2016 r. Instytutowy Zespół ds. Jakości Kształcenia w skład którego wchodzi: Dyrektor Instytutu, Kierownicy Zakładów, przedstawiciel Instytutu oddelegowany do Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz przedstawiciele studentów,
- przeprowadzono przegląd istniejącego procesu ankietyzacji studentów dotyczącego jakości kształcenia i oceny nauczyciela, w wyniku którego uszczegółowiono realizowane działania. Zobowiązano nauczycieli akademickich do szerszego informowania studentów o zakresie wykorzystywania ich opinii,
- podjęto prace w ramach Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, których celem jest opracowanie rozwiązań odnoszących się do monitorowania metod weryfikacji efektów kształcenia *ex post* (poprzez okresową analizę etapowych prac studentów oraz pytań egzaminacyjnych),
- włączono od roku akademickiego 2015/2017 do Zespołu ds. programowych przedstawiciela studentów

- wprowadzono systemowe rozwiązanie w zakresie monitorowania losów zawodowych absolwentów :skierowano prośbę do Instytutowej Rady Absolwentów o wpisanie do swojego programu działań związanych z monitorowaniem losów absolwentów studentów wizytowanego kierunku ekonomia
- powołano Instytutową Radę Studentów) która rozpocznie funkcjonowanie z początkiem roku akademickiego 2016/2017), której głównym zadaniem jest monitorowanie opinii studentów w obszarze zasobów materialnych, w tym infrastruktury, środków wsparcia studentów oraz relacji student-nauczyciel i przekazywania opinii w niniejszych sprawach Dyrektorowi Instytutu.

ZO wskazuje, że w związku z ww. działaniami ustał kluczowy zarzut determinujący ocenę *znacząco* tj. niezgodność struktury zadaniowo-instytucjonalnej ISZJK z założeniami określonymi w uchwale Senatu w sprawie Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, co z punktu widzenia ZO miało decydujący wpływ na ograniczenie udziału studentów w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących zapewniania jakości kształcenia, brak lub niepełną realizację niektórych działań wynikających z regulacji ogólnouczelnianych, a także ograniczoną analizę i wykorzystywanie do doskonalenia procesu kształcenia gromadzonych na poziomie Instytutu informacji. **Uwzględniając powyższe podjęte przez Instytut działania , mimo że część informacji przekazanych przez Uczelnię jest sformułowana w sposób bardzo ogólny, z punktu widzenia ZO uzasadniona jest zmiana oceny kryterium 6 ze *znacząco* na w pełni.**

	Wyróżniająco	W pełni	Znacząco	Częściowo	Niedostatecznie
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			

<p>1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia</p> <p>1.1 Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia. *</p> <p>1.2 Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian dotyczących wymagań związanych z przygotowaniem do działalności zawodowej, właściwej dla ocenianego kierunku, są zorientowane na potrzeby studentów oraz otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.</p> <p>1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.</p> <p>1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu praktycznego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku,</p>
---

uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów umiejętności praktycznych, w tym umożliwiają uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu i kompetencji niezbędnych na rynku pracy, oraz dalszą edukację.*

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonego dla ocenianego kierunku o profilu praktycznym. *

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. W przypadku kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego uwzględnia także ramowy program zajęć praktycznych określony przez Ministra Zdrowia.

1.5.2 Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualnie stosowane w praktyce rozwiązania naukowe związane z zakresem ocenianego kierunku oraz potrzeby rynku pracy. *

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy.

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS. *

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej. *

1.5.7 Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym odbywają się w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie czynności praktycznych przez studentów. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa, w tym w zakresie zdobywania umiejętności praktycznych, które powinno odbywać się w warunkach rzeczywistych. *

1.5.8. Jednostka określiła efekty kształcenia dla praktyk zawodowych i metody ich weryfikacji, zapewnia realizację tych praktyk w wymiarze określonym dla programu studiów o profilu praktycznym, a także ich właściwą organizację, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku, oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku. *

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów.

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. *

1.7.1 Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, w toku praktyk zawodowych, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć. *

1. Ocena w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

1.1

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* jest zgodna z misją Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie i jej Strategią Rozwoju. Misją Uczelni jest działalność dla dobra powszechnego oraz wszechstronnego rozwoju miasta Leszna i regionu leszczyńskiego. Kładzie się w niej duży nacisk na kształcenie wysokiej klasy specjalistów, umiejących skutecznie konkurować na rynku pracy oraz w zawodowej przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Instytut Ekonomii i Turystyki opracował własną misję i strategię rozwoju, która w pełni odpowiada misji i strategii uczelni. Instytut realizuje politykę jakości, której cele określono w strategii rozwoju i którą wspomaga wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Koncepcja kształcenia kierunku *ekonomia* jest zgodna z celami strategicznymi, które w zakresie kształcenia zakładają, iż oferta kształcenia będzie posiadała walory rynkowe i jakościowe. Koncepcja kształcenia realizuje cele strategiczne związane z dostosowaniem oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy poprzez oferowanie takich specjalności jak: Gospodarka finansowa małych i średnich przedsiębiorstw, Ekonomia menedżerska i Ekonomika sektora publicznego, Komunikacja w biznesie, e-biznes, które odpowiadają na potrzeby rynku regionalnego i lokalnego, a także oczekiwania studentów. Oferta kierowana jest do kandydatów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Odnosząc się do sformułowanych w Strategii Rozwoju celów strategicznych trzeba zauważyć, iż koncepcja kształcenia realizuje te cele, które zorientowane są na proces kształcenia, jak np.: *Produkt edukacyjny instytutu konkurencyjny na rynku usług edukacyjnych, Instytut kontaktowy otwarty na współpracę lokalną i zagraniczną*

W koncepcji kształcenia profilu praktycznego zakłada się ścisłą współpracę Instytutu z przedstawicielami rynku pracy. Służy temu między innymi powołana Rada Biznesu oraz Rada Dyrektorów (ponadgimnazjalnych szkół regionu Leszna). Widoczna jest współpraca w zakresie praktyk zawodowych, a także współudział w realizacji programu studiów. Koncepcja kształcenia zakłada troskę o konkurencyjność poprzez ofertę uprządkowania kształcenia na kierunku oraz ofertę specjalności. Ważnym wyznacznikiem koncepcji kształcenia, a konsekwentnie służącym budowaniu konkurencyjności procesu kształcenia jest oferta w postaci modułu ogólnouczelnianego składającego się z 7 przedmiotów prowadzonych w formie warsztatowej, pozwalających na zdobywanie umiejętności miękkich jak np. praca zespołowa. Moduł ten kończy się odpowiednim certyfikatem, co niewątpliwie podnosi wartość absolwenta kierunku na rynku pracy. Koncepcja kształcenia zakłada elastyczność poprzez ofertę zajęć do wyboru. Koncepcja kształcenia realizuje cele strategiczne związane z polityką kadrową doбором właściwych osób do realizacji zajęć. Spotkanie z kadrą, analiza potencjału kadrowego, jego dorobku pozwala uznać iż kwalifikacje kadry pozwalają na realizację koncepcji kształcenia. Kolejny cel strategiczny tj. *Instytut kontaktowy otwarty na współpracę lokalną i zagraniczną* znajduje odniesienie w koncepcji kształcenia poprzez współpracę zagraniczną, udział w programie Erasmus+, co jest wzmacniane zajęciami w językach obcych. Współpraca krajowa z prestiżowymi uczelniami oraz międzynarodowa z uczelniami Niemiec np. (Stralsund) i Holandii pozwala czerpać wzorce z ich doświadczeń w doskonaleniu koncepcji kształcenia.

1.2

Plany rozwoju kierunku zostały określone na poziomie jednostki w strategii Instytutu Ekonomii i Turystyki. Jako jedno z priorytetowych zadań wskazano kształcenie wysoko wykwalifikowanych twórczych specjalistów praktyków dla potrzeb rynku lokalnego, krajowego, europejskiego i pozaeuropejskiego. Założeniem rozwoju kierunku jest wypracowanie takiego modelu funkcjonowania Instytutu, który będzie miał orientację prorynkową, a absolwenci będą w stanie zaspokoić oczekiwania potencjalnych pracodawców.

W strukturze Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej działa Akademickie Biuro Karier, które prowadzi współpracę z firmami, organizacjami i instytucjami z otoczenia społeczno-gospodarczego. Biuro Karier w PWSZ przeprowadziło w roku akademickim 2009/2010, 2010/2011 oraz 2011/2012 badania na temat „Plany zawodowe i edukacyjne absolwentów PWSZ im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie”. Natomiast w roku akademickim 2013/2014 oraz 2014/2015 zostały przeprowadzone badania „Losy absolwentów”. Przedstawione raporty, mimo iż prezentują jedynie wyniki badań, nie zawierają rekomendacji i wniosków, stanowiły podstawę do opracowania planu rozwoju kierunku. Plany te zakładają wdrożenie w roku akademickim 2016/2017 na wizytowanym kierunku studiów dualnych, których koncepcję opracowano wspólnie z Radą Biznesu. Pracodawcy w trakcie spotkania podczas wizytacji stwierdzili, że Uczelnia wprowadza oczekiwane przez nich zmiany w programach, np. wprowadzenie obowiązkowego drugiego języka obcego oraz rozszerzenie programu konkretnego modułu o warsztaty użytkowe

1.3

Uczelnia określiła efekty kształcenia dla kierunku *ekonomia* I stopnia profil praktyczny w drodze Uchwały nr 10/2012 Senatu z dnia 19 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla studiów prowadzonych w PWSZ im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie. Przy opisie kierunku wykorzystano wszystkie efekty obszarowe z obszaru nauk społecznych z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Wykorzystano również kilka efektów z obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej co w opinii zespołu oceniającego nie znajduje uzasadnienia, gdyż efekty te nie wyznaczają tożsamości kierunku ekonomia a jedynie sygnalizują obecność w programie studiów np. zajęć z wychowania fizycznego.

Nie ma natomiast jednoznacznego przypisania do dziedzin i dyscyplin naukowych. Według informacji w raporcie samooceny jedyną dziedziną jest dziedzina nauk społecznych, natomiast w systemie Pol-on została wskazana dziedzina nauk ekonomicznych, a jako dyscyplinę wiodącą wskazano ekonomię. Zespół oceniający po rozmowie z władzami Uczelni przyjął wskazaną w systemie Polon dyscyplinę ekonomia jako dyscyplinę, w której określono efekty kształcenia.

W efektach kształcenia, oprócz dyscypliny *ekonomia*, występują zagadnienia związane bezpośrednio z naukami o zarządzaniu (wiele efektów dotyczy zagadnień związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa) oraz zagadnienia z zakresu finansów przedsiębiorstwa. Dlatego też z opisu efektów kształcenia oraz treści programowych wynika, że kierunek oparty jest na dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach ekonomia (wiodąca), nauki o zarządzaniu oraz finanse (dyscypliny wspomagające).

1.4.

Dla kierunku *ekonomia* sformułowano łącznie 37 efektów (W – 20, U – 10, KS – 7). Opis kierunku za pomocą efektów obejmuje zagadnienia ekonomiczne, zarówno na poziomie makro, jak i mikro, z wieloma aspektami nauki o przedsiębiorstwie (m.in. w zakresie zarządzania zasobami przedsiębiorstwa, zarządzania marketingowego, wykorzystaniem informatyki w zarządzaniu przedsiębiorstwem, itp.).

Efekty są na ogół sformułowane w sposób komunikatywny z użyciem terminologii właściwej dla nauk ekonomicznych i jednoznaczny, chociaż niektóre z efektów są sformułowane w sposób ogólny (głównie dotyczy to umiejętności). W przypadku kilku efektów ich długa treść wskazywałaby na potrzebę podzielenia ich na kilka bardziej szczegółowych efektów (np. K_K04, K_U02 – po średniku. W tym przypadku należałoby również doprecyzować, o jakie analizy chodzi). W opisie efektów kierunkowych znajdują się również efekty, które nie są związane z dziedziną nauk ekonomicznych (m.in. K_W20 – „zna zasady promocji zdrowia”, K_U10 – „posiada specjalistyczne umiejętności ruchowe z zakresu wybranych form aktywności fizycznej (rekreacyjnych, zdrowotnych,

sportowych i estetycznych)”. Powoduje to, że kierunkowe efekty kształcenia nie są w pełni spójne. Włączenie tych efektów do opisu kierunku *ekonomia*, jak również wykorzystanie efektów z obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, jak już wspomniano, jest nieuzasadnione.

Sformułowane efekty kształcenia uwzględniają nabycie umiejętności praktycznych. Jednym z przykładów nabywania umiejętności praktycznych jest nauka obsługi programów komputerowych wspomagających prowadzenie działalności gospodarczej i rozliczeń podatkowych. W trakcie zajęć z przedmiotu „Rachunkowość elektroniczna MSP” studenci nabywają umiejętności praktycznej obsługi pakietu programów Insert GT: Gratyfikant GT, Subiekt GT oraz Rachmistrz GT.

Opis efektów kształcenia jest sporządzony zgodnie z załącznikiem 2 rozporządzenia MNiSW z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, w części dotyczącej profilu praktycznego.

Efekty przedmiotowe sformułowane są w sylabusach. Dla każdego przedmiotu sformułowane są efekty, z uwzględnieniem ich struktury, w liczbie od kilku do kilkunastu. W opisie niektórych przedmiotów, efekty przedmiotowe mają takie same ujęcie jak efekty kierunkowe. W przypadku, gdy wybrane efekty kierunkowe są bardzo ogólne, opis przedmiotu za pomocą tych efektów jest mało charakterystyczny i specyficzny (dotyczy to np. takich przedmiotów jak: „Zarządzanie zasobami ludzkimi”, „Ubezpieczenia”, „Zarządzanie jakością i innowacyjnością MSP”).

Zestawienie odniesień efektów kierunkowych do efektów przedmiotowych znajduje się w macierzy efektów kształcenia. Matryca pokazuje zależności efekt kierunkowy/przedmiot. Każdy efekt kierunkowy jest realizowany przez kilka, kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt przedmiotów. Zależności te są określone w sposób prawidłowy. Mimo wskazanych uchybień opis efektów przedmiotowych pozwala na ich weryfikację a pośrednio na weryfikację efektów kierunkowych. Katalog efektów jest wspólny dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Opis efektów kształcenia wraz z sylabusami jest powszechnie dostępny na stronie internetowej Jednostki, o czym studenci wiedzą. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie znali terminologii związanej z efektami kształcenia – nie byli w stanie określić celów i istoty efektów kształcenia, a tym samym ocenić ich przydatności dla procesu kształcenia. Sylabusy nie są dla studentów przydatnym źródłem informacji o przedmiocie, nie byli jednak w stanie przedstawić przyczyn tego podejścia. Informacje na temat przedmiotu są studentom przekazywane na pierwszych zajęciach razem z programem zajęć, stąd pierwsze zajęcia są dla studentów głównym źródłem wszelkich informacji.

W opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA informacje przekazywane przez prowadzących na pierwszych zajęciach są zrozumiałe. Jednocześnie studenci ze względu na niską wiedzę na temat efektów kształcenia nie byli w stanie ocenić, czy efekty kształcenia sformułowane są w sposób zrozumiały i są sprawdzalne.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym ze względu na niewystarczającą wiedzę o efektach kształcenia nie byli w stanie ocenić, czy efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku uwzględniają zdobywanie przez nich umiejętności praktycznych, umożliwiają uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu i kompetencji niezbędnych na rynku pracy oraz czy pozwalają na dalszą edukację. Studenci krytycznie ocenili jednak program studiów, uznając w sposób ogólny, że nie spełnia on w sposób wystarczający kryterium zdobywania umiejętności praktycznych, umożliwiania uzyskiwania uprawnień zawodowych i kompetencji niezbędnych na rynku pracy. Z raportu ewaluacji jakości kształcenia w Instytucie za rok akademicki 2014/15 wynika, że 63% studentów kierunku *ekonomia* odpowiadało „trudno powiedzieć” na pytanie o zapoznanie się z efektami kształcenia.

1.5

1.5.1.

Nie dotyczy ocenianego kierunku.

1.5.2

Treści programowe w planie studiów pogrupowane są w kilka modułów. Podział na moduły jest nieco inny dla pierwszego i drugiego oraz trzeciego roku. W planie studiów dla drugiego i trzeciego roku wyodrębniono moduły ogólne, podstawowe, językowe, kierunkowe do wyboru oraz specjalnościowe. Dla pierwszego roku plan studiów obejmuje wyodrębnioną grupę przedmiotów

wspólnych i specjalnościowych. W ramach tych dwóch grup oznaczono również przedmioty wybieralne, podstawowe, ogólnouczelniane, humanistyczne i społeczne oraz praktyczne.

W Instytucie, w ofercie są następujące specjalności (takie same na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych): „Gospodarka finansowa MSP”, „Ekonomika sektora publicznego”, „Komunikacja w biznesie”, „E-biznes” oraz „Ekonomia menedżerska”. Obecnie uruchomione są specjalności GF MSP, ESP oraz EM. Zakres merytoryczny poszczególnych specjalności odpowiada efektom sformułowanym dla kierunku i dyscyplinom, do których przypisane są kierunkowe efekty kształcenia. Treści przedmiotów opisane są w sylabusach, z uwzględnieniem tematyki wykładów oraz ćwiczeń. Dla każdego tematu określono jakie efekty przedmiotowe realizuje dana treść. Opis treści jest stosunkowo szczegółowy, komunikatywny, odpowiadający nazwie i efektom przedmiotu. Treści kształcenia obejmują między innymi zagadnienia z zakresu makroekonomii, mikroekonomii, podstaw zarządzania, statystyki, finansów.

Wśród wykładowców przedmiotów praktycznych kierunku *ekonomia*, istotną część stanowią praktycy posiadający wiedzę o potrzebach rynku pracy, co umożliwia Uczelni dobór treści kształcenia, zgodny z potrzebami rynku pracy. Potwierdzeniem, iż dobór treści programowych jest zgodny z oczekiwaniami rynku pracy są opinie pracodawców wyrażone na spotkaniu w trakcie wizytacji np.: przedstawiciel Leszczyńskiego Centrum Biznesu wysoko ocenił umiejętności absolwentów w zakresie przygotowywania biznesplanu.

1.5.3.

W opracowanych opisach przedmiotów (sylabusach) nie ma bezpośrednio określonych metod dydaktycznych. W przypadku niektórych przedmiotów metody te są uwzględnione w sposobach oceny poszczególnych efektów kształcenia, które określają pewne wymagania, które student musi spełnić. Np. ocena odbywa się na podstawie udziału w dyskusji na zajęciach, na podstawie prezentacji, pracy w grupach, oceny uczestnictwa w grze symulacyjnej, wyników z wykonania praktycznego zadania łączącego umiejętności obsługi z przedmiotowych programów komputerowych, itp. W niektórych przypadkach metody dydaktyczne wynikają z treści kształcenia przedmiotu. Zaplanowane metody kształcenia zakładają zdobywanie umiejętności praktycznych przez studenta, np. w trakcie zajęć z „Rachunkowości elektronicznej MSP” studenci nabywają umiejętności praktycznej obsługi programów komputerowych niezbędnych przy prowadzeniu działalności gospodarczej (obsługa pakietu programów Insert GT), w ramach przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” pozyskują praktyczne umiejętności sporządzania biznesplanów. Kolejnym przykładem jest wykorzystywanie w procesie kształcenia pakietu edukacyjnego Epicor iScala, który tworzy środowisko wirtualnej firmy odwzorowujące warunki w rzeczywistych firmach, co pozwala studentom na samodzielne „poruszanie się po firmie”.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym potwierdzili, że w procesie kształcenia stosowane są różne metody. Dobór metod jest z punktu widzenia studentów dostosowany do założonych efektów kształcenia. Podczas zajęć studenci dyskutują, realizują i prezentują projekty, pracują w grupach. W opinii studentów niektórzy nauczyciele akademicy starają się aktywizować studentów, ale duża część z nich prowadzi też zajęcia w sposób bardzo teoretyczny. W ogólnej opinii studentów prowadzący powinni przykładac więcej starań w celu zróżnicowania oraz uatrakcyjnienia metod prowadzenia zajęć w celu zwiększenia ich zorientowania na podnoszenie umiejętności praktycznych, np. związanych z obsługą programów komputerowych.

Studenci uznali, że metody prowadzenia zajęć są zawsze adekwatne do tematyki, a prowadzący motywują ich do samodzielnej pracy.

1.5.4.

Na kierunku *ekonomia* na studiach I stopnia kształcenia trwa 6 semestrów. Na studiach stacjonarnych plan studiów obejmuje 1.935, a na niestacjonarnych 1.200 godzin. Na obu formach student otrzymuje 184 punkty ECTS.

Czas trwania kształcenia oraz przewidziany w programie studiów łączny nakład pracy na poszczególnych przedmiotach tworzy właściwe ramy do zrealizowania efektów kształcenia i zakładanych treści programowych dla kierunku *ekonomia*.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa,

w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS. *

Jednostka w programie studiów określiła wszystkie podstawowe wskaźniki związane z punktacją ECTS przewidziane w przepisach prawa. Na ocenianym kierunku za zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela student otrzymuje około 90 punktów na studiach stacjonarnych i ponad 50 punktów na studiach niestacjonarnych. Liczba ta jest ustalona w oparciu o liczbę godzin w toku studiów oraz liczbę godzin konsultacji. Wielkości te są ustalone prawidłowo, na realnym poziomie, odpowiadającym rzeczywistej liczbie godzin kontaktowych w toku studiów.

Łączna liczba punktów ECTS jaką student utrzymuje za przedmioty z zakresu nauk podstawowych właściwych dla ocenianego kierunku wynosi 72. Liczba ta jest ustalona prawidłowo, obejmuje 24 przedmioty, które stanowią dobrą podstawę wiedzy z zakresu nauk ekonomicznych i je wspomagających (m.in. „Matematyka” „Statystyka opisowa”, „Mikroekonomia”, „Logika”, „Matematyka użytkowa”, „Elementy ekonomii menedżerskiej”, „Zarządzanie”, „Prawo”, „Podstawy makroekonomii”, „Rachunkowość”, „Podstawy marketingu”, itd.).

Za niezwiązane z kierunkiem studiów zajęcia ogólnouczelniane lub zajęcia na innym kierunku studiów student otrzymuje 3 punkty, za 2 przedmioty („Podstawy przedsiębiorczości” oraz „Przedmiot ogólnouczelniany do wyboru”).

Za zajęcia z obszarów nauk humanistycznych student otrzymuje 7 punktów. Przedmioty w tej grupie to „Etyka w biznesie”, „Przedmiot do wyboru”, „Prawo”, „Prawo pracy” oraz „Polityka społeczna”. Liczby punktów ECTS za ten moduł są określone prawidłowo, w wymaganej wysokości.

Za zajęcia z wychowania fizycznego student otrzymuje trzy punkty ECTS. Za praktyki zawodowe student otrzymuje 32 punkty. Za zajęcia z języka obcego student otrzymuje 8 punktów.

Za zajęcia o charakterze praktycznym student otrzymuje od 80 do 86 w zależności od specjalności. Liczba ta obejmuje 15 przedmiotów, wśród których są m.in.: „Rachunkowość”, „Technologia informacyjna”, „Matematyka użytkowa”, „Korespondencja”, „Analiza ekonomiczna”, „Rachunkowość elektroniczna MSP”, itp. Dobór tych przedmiotów jest właściwy, ponieważ każdy z nich jest związany z praktycznymi aspektami kształcenia (m.in. poprzez wykorzystanie programu komputerowych, formę zajęć, treści programowe). Program studiów dla I roku jest dostosowywany do zwiększenia zakresu zajęć powiązanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym. Program studiów dla kierunku *ekonomia* od roku akademickiego 2016/2017 będzie zawierał moduły zajęć powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS, służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych (podczas wizytacji został przedstawiony projekt programu studiów dla studentów rozpoczynających studia w r.a. 2016/2017).

Na poziomie przedmiotów nakład pracy studenta został określony w sylabusach w części „Obciążenie pracą studenta”. Określony nakład pracy obejmuje kilka elementów, nieznacznie różniących się w zależności od specyfiki przedmiotu. W strukturze nakładu pracy studenta uwzględnione są (w godzinach) takie elementy jak: zajęcia z nauczycielem, w tym wykłady, ćwiczenia, konsultacje oraz egzamin, ponadto praca własna studenta, w ramach której wyszczególniono: przygotowanie do zajęć ćwiczeniowych oraz przygotowanie do egzaminu. Nakład pracy studenta na poziomie przedmiotów jest określony prawidłowo.

Warunki związane z punktacją ECTS są zgodne z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności z zapisami rozporządzenia MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.

1.5.6.

Plan studiów na kierunku *ekonomia* przewiduje wybór modułów studiów przez studenta. Student ma możliwość wyboru: specjalności (20 punktów ECTS), języka obcego 1 i 2 (16 pkt.), przedmiotów do wyboru, w tym ogólnouczelnianych (6 przedmiotów, łącznie 8 pkt.). Ponadto student wybiera język następujących przedmiotów: „Komunikacja w biznesie międzynarodowym w j. obcym” (angielski lub niemiecki), „Konwersacje i tłumaczenia ekonomiczne w j. obcym” oraz „Prowadzenie biznesu w j. obcym” za 16 punktów.

Łącznie stanowi to 33,3% łącznej liczby punktów ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Jednostka w programie studiów zapewnia zatem możliwość wyboru modułów

kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% łącznej liczby punktów ECTS.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym potwierdzili, że ponad 30% liczby punktów ECTS jest realizowane w ramach specjalności, praktyk oraz seminariów dyplomowych. Studenci krytycznie oceniają możliwości indywidualizacji w zakresie elastycznego kształtowania procesu kształcenia w odniesieniu do swoich zainteresowań zawodowych, wskazując, że mogą wybrać jedną z jedynie dwóch uruchamianych specjalności. Informacje dla kandydatów, które obecne są na stronie internetowej Instytutu, sugerują, że na kierunku istnieje pięć specjalności – studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym stwierdzili, że poczuli się wprowadzeni w błąd, ponieważ w trakcie rekrutacji informowano ich o czterech specjalnościach, a uruchomiono jedynie dwie, (co należy sądzić wynika z liczby przyjętych studentów).

1.5.7

Formy zajęć dydaktycznych określone są w planie studiów. Wśród form wyróżnia się: wykłady, ćwiczenia, laboratoria oraz projekty. W strukturze form zajęć w sylabusach występują tylko trzy formy prowadzenia zajęć: wykłady, ćwiczenia i laboratoria. Wykłady stanowią 42,6%, ćwiczenia 44,2%, a laboratoria 13,2%. Struktura ta jest niemal identyczna na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Zajęcia laboratoryjne prowadzone są z takich przedmiotów jak: „Metody efektywnego uczenia się”, „Technologia informacyjna”, „Komunikacja w biznesie międzynarodowym w j. obcym”, „Konwersacje i tłumaczenia ekonomiczne w j. obcym” oraz „Prowadzenie biznesu w j. obcym”. W ramach przedmiotów specjalnościowych tylko jeden przedmiot na jednej specjalności prowadzony jest w laboratorium („Rachunkowość elektroniczna MSP”). Aktywizujące formy prowadzenia zajęć stanowią prawie 60% wszystkich zajęć, ale większy nacisk powinien być położony na zajęcia, które pozwalają studentom wykonywać czynności w warunkach zbliżonych do rzeczywistych (np. gry symulacyjne).

Formy zajęć i ich struktura na ocenianym kierunku sprzyjają realizacji założonych efektów kształcenia, zarówno przedmiotowych, jak również kierunkowych.

Uczelnia dysponuje platformą e-learningową, jednak zakres zajęć prowadzonych w tej formie jest niewielki.

Zajęcia na kierunku *ekonomia* prowadzone są na studiach stacjonarnych (158 studentów) oraz niestacjonarnych (117 studentów). Zajęcia na studiach stacjonarnych odbywają się w tygodniu, w blokach po 45 minut. Regułą jest planowanie zajęć w dwóch blokach. Występują również zajęcia po trzy bloki, a nawet cztery. W planie sporadycznie występują okienka (na 1 roku). Zajęcia na studiach niestacjonarnych odbywają się w piątek od 15:30, sobotę i niedzielę. Zajęcia odbywają się analogicznie jak na studiach stacjonarnych w blokach po 45 minut. Zajęcia często planowane są w blokach po 3,4 a nawet 5 jednostek (np. 8:00 – 12:15). W sporadycznych przypadkach występują również bloki po 6 jednostek. Nadmierne blokowanie zajęć należałoby minimalizować, szczególnie w przypadkach wykładów lub zajęć w innej formie, dla których przyjęta metoda prowadzenia zajęć tego nie wymaga.

Zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych na każdym roku występują dwie grupy ćwiczeniowe (maksymalna liczebność 30 osób). Organizacja zajęć na kierunku *ekonomia* biorąc pod uwagę liczebność grup nie budzi zastrzeżeń.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym ze względu na niską wiedzę na temat efektów kształcenia nie byli w stanie ocenić, czy dobór form zajęć jest dostosowany do założonych efektów kształcenia. Na wizytowanym kierunku prowadzone są zajęcia o charakterze wykładowym, ćwiczenia i laboratoria.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA nisko ocenili różnorodność form prowadzenia zajęć, dostrzegając, że pomimo praktycznego profilu kierunku zajęcia te w przeważającej mierze mają teoretyczny charakter. W opinii studentów liczebność grup ćwiczeniowych odpowiada celom zajęć i umożliwia realizację zadań oczekiwanych przez nauczycieli akademickich. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA ocenili, że z właściwym wyprzedzeniem otrzymują informacje o harmonogramie zajęć. Studenci dosyć nisko oceniają organizację zajęć, krytyce poddane zostały długie przerwy między zajęciami (przykładowo 5 godzin przerw na 6,5 godziny zajęć) oraz częste przypadki odwoływania i przekładania zajęć bez podania tego do wiadomości studentów. Studenci zwrócili również uwagę na sytuacje, w których prowadzący samodzielnie dokonują zmian w harmonogramie – przykładowo zamiast przeprowadzać zajęcia raz na tydzień, przeprowadzają je raz

na dwa tygodnie – trwają one wówczas dłużej i kolidują z innymi zajęciami. W opinii studentów zgłaszanie takich sytuacji nie odnosi pożądanych skutków. Studenci dobrze ocenili sekwencję zajęć w programie studiów.

Na wizytowanym kierunku korzystać można z indywidualnej organizacji studiów, dzięki czemu studenci zaangażowani w intensywne treningi sportowe (na Uczelni silnie rozwija się aktywność sportową studentów) mogą dostosować plan zajęć i zaliczeń do swoich potrzeb. Regulamin studiów (zał. do Uchwały nr 33/2015 Senatu PWSZ) przewiduje możliwość studiowania według indywidualnego programu studiów, aktualnie jednak studenci ekonomii nie korzystają z tego rozwiązania. Należy zauważyć, że studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniający mieli niską wiedzę na temat tych możliwości, co w ich opinii częściowo wynikać może z niezajomości Regulaminu Studiów, a częściowo z niedostatecznego obiegu informacji w Jednostce.

1.5.8.

Zasady organizacji praktyk studenckich na ocenianym kierunku reguluje „Regulamin praktyk studenckich dla kierunku *ekonomia* Instytutu Ekonomii i Turystyki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie. Zgodnie z regulaminem, praktyki na kierunku *ekonomia* zostały podzielone na następujące rodzaje:

- praktyka zawodowa - stanowiskowa na II semestrze (160 godz.),
- praktyka zawodowa – wdrożeniowa na IV semestrze (320 godz.),
- praktyka zawodowa – dyplomowa na VI semestrze (120 godz.).

W roku 2015 decyzją Senatu zwiększono liczbę godzin praktyk łącznie do 800.

Dla każdego rodzaju praktyki opracowany został sylabus, w którym określone są m.in. cele, efekty kształcenia oraz treści praktyki zawodowej. Z istoty podziału na trzy rodzaje praktyk o różnej nazwie wynika, że każda z nich powinna realizować nieco odrębne cele i efekty kształcenia, tworząc razem spójną i komplementarną całość. Z opisu modułów wynika jednak, że sformułowany cel praktyki zawodowej jest dla wszystkich jej rodzajów taki sam, a efekty kształcenia bardzo podobne, nie pokazujące cech specyficznych każdej z nich. Szczegółowe cele praktyk zostały opisane w Regulaminie praktyk studenckich § 9 pkt 2.

Praktyki realizowane są na podstawie porozumień zawartych pomiędzy Uczelnią reprezentowaną przez instytutowego kierownika praktyk a organizatorem praktyk. Z informacji uzyskanych od instytutowego kierownika praktyk wynika, iż studenci samodzielnie dokonują wyboru miejsca praktyk, informacja ta pokrywa się z zapisami § 4 pkt. 1 Regulaminu praktyk studenckich. Z informacji uzyskanych od instytutowego kierownika praktyk wynika, iż organizator praktyk jest zapoznawany z celami praktyk przez studenta, który zgłasza się do niego na praktykę. Dokumentem potwierdzającym przebieg i odbycie praktyki jest Dziennik Praktyki podpisany przez organizatora praktyki. Zaliczenia praktyki w dokumentacji przebiegu studiów dokonuje instytutowy kierownik praktyk. Regulamin stanowi również, że studentom, którzy udokumentują doświadczenie zawodowe w okresie nie krótszym niż określony w regulaminie dla praktyki studenckiej i odpowiadające programowi praktyki, okres ten może zostać zaliczony jako praktyka przez instytutowego kierownika praktyk. Regulamin nie precyzuje, czy w tym przypadku weryfikowane jest osiągnięcie efektów kształcenia, które określone zostały w sylabusie Studenckiej praktyki zawodowej. Z informacji przekazanych przez instytutowego kierownika praktyk wynika, że Instytut monitoruje przebieg praktyk, przede wszystkim poprzez Dziennik Praktyk i rozmowy ze studentami. Pracodawcy wystawiają w Dzienniku pisemną opinię o pracy studenta oraz dokonują ogólnej oceny pracy studenta. Informacja o odbytych praktykach zawodowych zamieszczana jest w suplemencie do dyplomu. W bieżącym roku akademickim opracowano i wprowadzono do stosowania wzory ankiet „Ocena studenckiej praktyki zawodowej przez opiekuna praktyk w zakładzie pracy” i „Ocena studenckiej praktyki zawodowej przez studentów”. Celem wprowadzonego narzędzia jest rozszerzenie działań dotyczących monitoringu praktyk.

Praktyki realizowane są w przedsiębiorstwach, instytucjach, urzędach, w których możliwa jest realizacja zakładanych efektów kształcenia.

Studenci oceniają system praktyk jako przeciętny, nie dostrzegając w nim ani mocnych stron, ani istotnych mankamentów.. W opinii studentów istnieją rozbieżności w zakresie określania celu praktyki pomiędzy poszczególnymi miejscami praktyk, i praktykodawcy często sami muszą ustalać i konsultować z praktykantem, czego student ma nauczyć się na praktyce. Zespół oceniający uważa iż

należy podjąć rozmowy ze studentami w celu zweryfikowania i rozwiązania tego problemu

1.5.9.

Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia na kierunku *ekonomia* jest niewielkie. Instytut uczestniczy w wymianie studentów w ramach programu Erasmus+. W ramach podpisanych umów w ostatnich trzech latach wyjechało sześciu studentów. Nie było studentów przyjeżdżających. W procesie dydaktycznym uczestniczyło dwóch wykładowców z zagranicy (Niemcy i Holandia) w ramach wymiany Erasmus (w 2013 r.).

Podkreślić należy jednak, ofertę kształcenia w językach obcych. Wydział posiada obowiązkowe przedmioty w toku studiów w języku obcym. Są to przedmioty: „Komunikacja w biznesie międzynarodowym”, „Konwersacje i tłumaczenia ekonomiczne” oraz „Prowadzenie biznesu”. Wymienione przedmioty odbywają się w języku angielskim oraz niemieckim, mają charakter praktyczny i są uruchomione zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych.

Program studiów wizytowanego kierunku przewiduje naukę języka angielskiego, niemieckiego i francuskiego. Studenci uznali, że nauczania języka stoi na przeciętnym poziomie i wielu osobom nie umożliwia swobodnego wyboru wystarczającego poziomu zaawansowania. W opinii studentów oferta zajęć w języku obcym nie jest wystarczająca, czego dowodzi również fakt, że studenci drugiego roku obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym uznali, że jedną z głównych przyczyn braku zainteresowania programem Erasmus+ są ich niewystarczające kompetencje językowe. Studenci nie mają wiedzy na temat tego, aby była dostępna jakaś dodatkowa oferta kształcenia w zakresie języków obcych poza standardowym programem studiów.

1.6.

1.6.1.

Uczelnia określiła zasady rekrutacji w drodze uchwały nr 21/2014 Senatu z dnia 22 maja 2014 r. w sprawie zasad i trybu przyjęć na studia pierwszego stopnia w roku akademickim 2015/2016. Zasady te w syntetyczny sposób obejmują wszystkie niezbędne informacje dla potencjalnych kandydatów. W szczególności określone są warunki formalne przyjęcia kandydata na studia, łącznie z zasadami rejestracji kandydatów drogą elektroniczną. Uchwała określa (lub deleguje do odpowiednich przepisów prawa) zasady postępowania kwalifikacyjnego kandydatów z maturą międzynarodową, jak również zasady przyjęć obywateli polskich, którzy ukończyli szkołę średnią za granicą. W drodze osobnej uchwały Senat przyjął zasady przyjmowania na studia laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego oraz zawodników z klasą mistrzowską. Przyjęte warunki rekrutacji nie naruszają zasady zapewnienia równych szans kandydatom.

Do podjęcia studiów na wizytowanym kierunku upoważnione są osoby posiadające świadectwo dojrzałości albo inny dokument uznany za równoważny. Podstawą ustalenia listy rankingowej kandydatów są wyniki postępowania kwalifikacyjnego obliczone w oparciu o uzyskane przez kandydatów wyniki przedmiotowe nowej matury z języka polskiego i nowożytnego języka obcego. Niezrozumiałym jest jednak dla studentów, dlaczego rekrutacja pomija wyniki matury z matematyki, tak istotnej na wizytowanym kierunku. W opinii studentów obniża to poziom nauczania na kierunku ze względu na konieczność powtarzania podstawowych treści związanych z tym przedmiotem przez nauczycieli akademickich. Zespół oceniający uważa, iż bardzo dobra współpraca Uczelni ze szkołami średnimi powinna pomóc w weryfikacji tego problemu.

1.6.2.

Uczelnia ustaliła zasady, tryb i warunki potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza edukacją formalną na wszystkich kierunkach w „Regulaminie potwierdzania efektów uczenia się”, stanowiącym załącznik do uchwały Senatu nr 42/15 z dnia 25.06.2015. Zgodnie z tym Regulaminem ww. efekty uczenia się obejmują zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych poza systemem studiów. Efekty uczenia się obejmują:

- edukację pozaformalną - uczenie się zorganizowane instytucjonalnie poza systemem studiów, obejmujące w szczególności kursy, szkolenia, naukę języków obcych oraz inne formy kształcenia z wykorzystaniem otwartych zasobów edukacyjnych,
- edukację nieformalną (uczenie się nieformalne) – uczenie się niezorganizowane

instytucjonalnie, realizowane w sposób i metodami zwiększającymi zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Podstawą potwierdzenia efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną jest odniesienie rzeczywistej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskanych poza edukacją formalną do efektów kształcenia osiąganych w procesie kształcenia na określonym kierunku, poziomie i profilu studiów, w konkretnym cyklu kształcenia. Kandydat ubiegający się o potwierdzenie efektów uczenia się wskazuje przedmioty, które ze względu na jego doświadczenie zawodowe mogą podlegać procedurze potwierdzania efektów uczenia się. Łącznie liczba punktów ECTS uzyskanych w tej procedurze nie może przekroczyć 50% wszystkich punktów przewidzianych w programie studiów dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia. Na Uczelni powołane są Instytutowe Zespoły ds. Weryfikacji Efektów Kształcenia i Uczelniana Komisja ds. Potwierdzania Efektów Uczenia się. W skład Instytutowego Zespołu ds. Weryfikacji Efektów Kształcenia wchodzi: nauczyciel akademicki posiadający stopień naukowy co najmniej doktora, kierownik zakładu lub nauczyciel akademicki reprezentujący obszar wiedzy podlegający weryfikacji i nauczyciel odpowiedzialny za przedmiot. W skład tej Komisji wchodzi: prorektor właściwy ds. studenckich jako przewodniczący oraz minimum trzech nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora reprezentujących obszary kształcenia, w ramach których przeprowadzany jest proces potwierdzania. Do zadań Instytutowego Zespołu ds. Weryfikacji należy weryfikacja wniosku pod względem formalnym. Uczelniana Komisja ds. Potwierdzania Efektów Uczenia się przeprowadza weryfikację efektów uczenia się i wystawia ocenę. Od decyzji Uczelnianej Komisji przysługuje wnioskodawcy odwołanie do Rektora. Dyrektor instytutu może powołać koordynatorów ds. potwierdzania efektów uczenia się, którzy pełnią rolę doradcą dla kandydatów.

1.7.

1.7.1

Informacja dotycząca sposobów weryfikacji efektów kształcenia znajduje się w sylabusach w części, „Sposób oceniania pracy studenta”. Jest to szczegółowo sporządzona część sylabusu, w której w zakresie weryfikacji efektów kształcenia jest określony typ oceniania oraz metody oceny. Występujące typy oceny to: ocena diagnostyczna, podsumowująca i formująca. Każdemu z typów oceny przyporządkowana jest metoda oceny. Do metod tych należą m.in.: obserwacja dyskusji na ćwiczeniach, obserwacja wykonywanych zadań oraz aktywność w trakcie ćwiczeń, samodzielnie rozwiązywane zadanie, testy, egzamin, przygotowanie do zajęć, udział w dyskusji, itp. Dobór metod do treści i efektów przedmiotu jest prawidłowy. Dodatkowo określone zostało, które treści programowe przedmiotu są weryfikowane za pomocą danej metody. Powiązanie treści programowych z efektami przedmiotowymi zamieszczone w sylabusie pozwala na jednoznaczne określenie, za pomocą, których metod oceny weryfikowany jest dany efekt. Na podobnej zasadzie weryfikowane są efekty określone dla języków obcych. Zespół oceniający zapoznał się z kilkoma pracami etapowymi (egzaminacyjnymi), stosowane w nich metody sprawdzania nie budzą istotnych zastrzeżeń.

Można stwierdzić, że metody oceny są adekwatne do efektów i pomagają w skutecznym ich sprawdzaniu.

Efekty kształcenia, które winny być osiągnięte podczas praktyki studenckiej weryfikuje się na podstawie Dziennika Praktyk, który wypełnia również pracodawca i na zakończenie praktyk wystawia opinię oraz ocenia studenta. Dobrym przykładem praktycznego sprawdzenia efektów kształcenia jest realizowanie prac dyplomowych w odpowiedzi na zapotrzebowanie firm. Przykładami tego typu prac są: „Badanie marketingowe skuteczności produktów na przykładzie Banku Zachodniego WBK”, „Determinanty decyzji zakupowych klientów niemieckich firmy Netbox”, „Marketing w branży opakowaniowej na przykładzie Werner Kenkel sp. z o. o.”

Przyjęte metody weryfikacji pozwalają na weryfikację efektów kształcenia z uwzględnieniem ich struktury (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne).

Zasady i sposób weryfikacji efektów w procesie dyplomowania jest określony w kilku dokumentach, m.in.: w Regulaminie studiów (r. 8 i 9 „Praca dyplomowa” i „Egzamin dyplomowy”) oraz w Zarządzeniu nr 20/2011 Rektora z dnia 30 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu sprawowania opieki naukowo – dydaktycznej nad pracami dyplomowymi studentów na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych oraz podyplomowych. Zasady te regulują wiele przydatnych kwestii, m.in.: warunki powołania promotora, maksymalną liczbę prowadzonych prac dyplomowych, zasady

recenzowania prac, zasady ustalania tematów prac dyplomowych, itp.. W tym zakresie położony jest nacisk na wybór tematyki, która zaleca się, aby była ustalona we współpracy z przedsiębiorstwem. Regulamin studiów podchodzi w sposób otwarty do kwestii prac dyplomowych, wprost stanowiąc, że praca ta może mieć różną formę, w tym m. in. cyklu artykułów czy programu komputerowego

Ramy formalne procesu dyplomowania są właściwie, szczegółowo opracowane i udostępnione studentom.

Zespół Oceniający przeanalizował 118 tematów prac licencjackich obronionych na kierunku *ekonomia* w r.a. 2014/2015, zarówno na studiach stacjonarnych (76 prac), jak i niestacjonarnych (41).

Tematyka wielu prac dyplomowych, szczególnie na studiach stacjonarnych, jest z zakresu nauk o zarządzaniu (głównie zagadnienia marketingu oraz zarządzania zasobami ludzkimi) i jest zgodna z jedną z dyscyplin, do których przypisane są efekty kształcenia dla ocenianego kierunku. Wśród prac, oprócz zakresu nauk o zarządzaniu i ekonomii, występują również prace z zakresu finansów. Liczba takich prac jest niewielka. Zespół dokonał również oceny 9 wylosowanych prac dyplomowych. Prace te na ogół zawierały odpowiednie badania empiryczne jak i odnosiły się do aspektów teoretycznych.

Egzamin dyplomowy składa się z obrony pracy dyplomowej oraz z odpowiedzi na pytania z zakresu wiedzy związanej z kierunkiem oraz specjalnością. Warunkiem przystąpienia do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie wszystkich zaliczeń przedmiotów, odbycie praktyk oraz zgromadzenie odpowiedniej liczby punktów ECTS przewidzianej planem studiów. Przyjęty sposób i zakres egzaminu pozwala na dobre zweryfikowanie efektów kształcenia w procesie dyplomowania. Największa grupa seminaryjna liczy 15 osób

Podsumowując, można stwierdzić, że proces dyplomowania przebiega prawidłowo, a stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia na wszystkich etapach procesu kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia i wspomagają studentów w procesie uczenia się.

W opinii studentów sposoby weryfikacji są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, a metody sprawdzania i oceniania (egzaminy ustne i pisemne, prace projektowe) ogólnie wspomagają proces uczenia się. Studenci nie zawsze jednak mają pełną wiedzę, jak skonstruowana została ocena, nie zawsze też zapewniany jest w opinii studentów swobodny dostęp do ocenionej pracy. Studenci mają negatywne spostrzeżenia co do pełnej obiektywności prowadzących – w opinii studentów zdarzały się sytuacje, gdy z nieznanых przyczyn jedynie część studentów z tych, którzy nie zaliczyli egzaminu, dostała możliwość dodatkowego egzaminu ustnego.. Problem ten, w opinii zespołu ocenającego, wymaga szczególnego potraktowania w tym, rozmów ze studentami i rozwiązania problemu przez władze wydziału

W ogólnej ocenie studentów wizytowany kierunek nie przygotowuje ich należycie do wejścia na rynek pracy czy założenia własnej działalności gospodarczej. Głównymi przyczynami wskazanymi przez studentów jest niski lub przeciętny poziom praktyk oraz zbyt duży wymiar zajęć teoretycznych. Choć studenci doceniają możliwość zaliczenia pracy zawodowej na poczet praktyk, sami uznali, że podejście do weryfikacji, na ile praca zawodowa pokrywa się z celami praktyk, jest bardzo swobodne – studenci wśród przykładów własnych wskazali zaliczenie pracy jako kelner na poczet praktyki stanowiskowej, co w opinii studentów nie powinno mieć miejsca.

Zasady oraz metody weryfikacji stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia są zdaniem studentów w kontekście praktyk zawodowych bliżej nieokreślone. Jednostka nie wykorzystuje żadnych narzędzi pozwalających na kontrolę przebiegu praktyk ani weryfikację wiedzy, umiejętności czy kompetencji studenta już po odbyciu praktyki..

Zdecydowana większość studentów otrzymuje tą samą, bardzo dobrą ocenę z praktyk. Zdarzają się nieliczne sytuacje (w opinii przedstawiciela Jednostki dotyczy to mniej niż 10% studentów), w których na skutek krytycznej opinii praktykodawcy wyrażonej w dzienniku praktyk student otrzyma gorszą ocenę. Weryfikację tę stara się jednak przeprowadzać praktykodawca, a Jednostka – jak przyznał sam przedstawiciel Jednostki – jedynie kopiuje ocenę przedstawioną w dzienniku praktyk 1.7.2.

Ogólne zasady oceny efektów kształcenia są sformułowane w Regulaminie studiów, w szczególności zasady zaliczania przedmiotów, semestrów i roku, obowiązująca skala ocen, zasady przystępowania i przeprowadzania zaliczeń i egzaminów. Szczegółowe kryteria oceniania efektów kształcenia zawarte są również w sylabusach. Określony jest w nich standard wymagań na

poszczególne oceny. Opisany standard wymagań jest bardzo ogólny i trudny do skonkretyzowania, ale daje studentom pogląd na poziom wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, natomiast brak jest szczegółowych warunków zaliczenia przedmiotu.

Weryfikacja efektów w oparciu o prace przejściowe i egzaminacyjne jest przeprowadzana prawidłowo. Dlatego też można stwierdzić, że prace przejściowe pozwalają na weryfikację efektów kształcenia. Jednak prace przejściowe są w niewystarczającym stopniu opisane, w celu ich archiwizacji lub ewentualnych przeglądów (m.in. często brak jest nazwy przedmiotu, formy zaliczenia, nazwiska prowadzącego).

Analiza wystawianych ocen w ostatniej sesji egzaminacyjnej pozwala stwierdzić, że wykorzystywane jest pełna skala ocen. Występuje dość wysoki odsetek ocen bardzo dobrych (38,1%), ale jednocześnie występują oceny słabsze: 17,3% ocen dostatecznych, 9,4% ocen dostatecznych plus oraz 3,4% ocen niedostatecznych. Z egzaminu dyplomowego oceny są wysokie, ale też występuje stosunkowo dużo ocen dostatecznych plus (22,1%), a oceny bardzo dobre są wystawiane dość rzadko (3,2%).

Stosowany na Wydziale system ocen nie budzi istotnych zastrzeżeń. Wymagania wobec studentów są wystandardyzowane. Można uznać, że sprawdzanie i ocenianie efektów kształcenia przebiega prawidłowo.

W opinii studentów prowadzący zajęcia określają zasady zaliczenia przedmiotu na pierwszych zajęciach na podstawie informacji zawartych w sylabusie – studenci potwierdzili, że zasady te są im przedstawiane i są przestrzegane. Sylabusy są publicznie dostępne na stronie internetowej Uczelni. W Regulaminie określono również zasady związane z egzaminami poprawkowymi oraz przeprowadzaniem egzaminów komisyjnych. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA potwierdzili przestrzeganie tych regulacji. Zdarzają się w opinii studentów egzaminy, na których liczy się nie tyle wiedza i osiągnięcie danych efektów kształcenia, ale umiejętność dokładnego odtworzenia tego, w jaki sposób prowadzący sformułował swoje myśli w prezentacji. Pytania umieszczone w kwestionariuszu ankietowym powinny pozwalać na monitorowanie takich zachowań, studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym przekazali jednak, że do tej pory wypełniali ankiety tylko po pierwszym semestrze studiów (na spotkaniu obecni byli studenci stacjonarni I i II roku).

Na podstawie analizy własnej Regulaminu można stwierdzić, że zawiera standardowe wymagania wspomagające przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen. Pozytywne wnioski można również wyciągnąć po zapoznaniu się z przykładowymi sylabusami, które zrozumiale i dość precyzyjnie określają warunki zaliczenia przedmiotów. Ze studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym niewielu miało wiedzę na temat sylabusów i treści w nich zawartych – jak wskazali, częściowo z powodu braku zainteresowania tym tematem, częściowo zaś z powodu braku odpowiedniej polityki informacyjnej w tym obszarze.

3. Uzasadnienie

Koncepcja kształcenia kierunku ekonomia wpisuje się w misję Uczelni i realizuje jej cele strategiczne. Plany rozwoju kierunku *ekonomia* zostały określone na poziomie jednostki, w strategii Instytutu Ekonomii i Turystyki. Jako jedno z priorytetowych zadań wskazano kształcenie wysoko wykwalifikowanych twórczych specjalistów praktyków dla potrzeb lokalnego, krajowego, europejskiego i pozaeuropejskiego rynku pracy.

Sposób wyodrębnienia kierunku *ekonomia* z obszaru nauk społecznych oraz przypisanie do dziedzin i dyscyplin naukowych wymaga uporządkowania tak by podawane informacje w systemie Polon były zgodne z Uchwałą Senatu Uczelni. Opis kierunkowych efektów kształcenia daje dobrą charakterystykę kierunku. Jednak ze względu na profil praktyczny należałoby większe znaczenie położyć na umiejętności nabywane w toku studiów.

Na poziomie przedmiotów, w pojedynczych przypadkach, efekty kierunkowe i efekty przedmiotowe są takie same, co powoduje, że nie jest pokazana specyfika danego przedmiotu, jak również, w takich przypadkach, mniej spójne są cele, efekty i treści przedmiotowe. Na poziomie przedmiotów, należałoby dokonać przeglądu sylabusów, w celu ich ewentualnego zmodyfikowania.

Treści programowe, w tym również dobór specjalności jest prawidłowy odpowiadający efektom kierunku *ekonomia*. Metody dydaktyczne wynikają pośrednio z informacji zawartej w sylabusie.

Formy prowadzenia zajęć są określone właściwie, odpowiadające specyfice przedmiotów i kształcenia na profilu praktycznym. System określania nakładu pracy studenta sporządzony jest prawidłowo. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, umożliwiając ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

Organizacja i przebieg praktyk nie budzi istotnych zastrzeżeń. Dobrym zwyczajem przy realizacji praktyk zawodowych jest wprowadzenie możliwości przeprowadzania, np. przez instytutowego kierownika praktyk, kontroli realizacji praktyk w miejscu ich odbywania. W przypadku profili praktycznych dobrą praktyką jest również posiadanie przez Instytut stałej grupy instytucji, w których prowadzone są praktyki a instytucje posiadają podpisane porozumienia z Instytutem dotyczące stałej współpracy w zakresie praktyk. Warto również wprowadzić bardziej sformalizowany sposób zapoznawania organizatora praktyk z celami praktyk np. cele praktyk stanowiłyby załącznik do porozumienia w sprawie praktyk studenckich, co będzie odpowiadać zgłoszonym w tym zakresie postulatami studentów.

Proces dyplomowania, w szczególności jakość prac dyplomowych, obsada seminarium dyplomowego, przebieg egzaminu dyplomowego nie budzi istotnych zastrzeżeń. Tematyka prac dyplomowych odnosi się do dyscypliny ekonomia ale również w zbyt dużym stopniu do dyscypliny nauki o zarządzaniu. Przegląd prac przejściowych i egzaminacyjnych pozwala stwierdzić, że z punktu widzenia merytorycznego, w tym zgodności prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych z treściami określonymi w sylabusach, pozwalają na weryfikację efektów kształcenia. Jednak prace przejściowe są w niewystarczającym stopniu opisane, w celach ich archiwizacji lub ewentualnych przeglądów.

Organizacja zajęć i liczebność grup na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych jest prawidłowa. W sporadycznych przypadkach występuje blokowanie zajęć w planie i występowanie „okienek” na studiach niestacjonarnych, co należałoby minimalizować w procesie układania planu zajęć.

Zwraca się uwagę na ograniczone możliwości w obszarze indywidualizacji programu kształcenia. Oferta Jednostki w opinii studentów, w zakresie praktycznego przygotowania do zawodu ogranicza się głównie do praktyk zawodowych

4. Zalecenia

-Przyporządkowanie efektów kształcenia do dyscyplin naukowych powinno zostać ujednoczone, tak aby informacja na ten temat w różnych źródłach była taka sama i zgodna z uchwałą Senatu. Należy rozważyć przypisanie kierunku oprócz do dyscypliny ekonomia do dyscyplin nauki o zarządzaniu i finanse. Należy wyłączyć z przyporządkowania niektórych efektów do obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej

Zaleca się aby w opisie przedmiotów, szczególnie tych, w których udział pracy własnej jest stosunkowo wysoki oraz w przypadku zajęć praktycznych były określone metody dydaktyczne aktywizujące pracę studentów (np. opracowanie projektu, analiza przypadków, rozwiązywanie zadań, itp.).

-Monitorowana powinna być tematyka prac dyplomowych w celu weryfikacji zgodności z dyscypliną wiodącą ekonomia, w której określono efekty kształcenia

-Należy podjąć rozmowy ze studentami w celu wyjaśnienia zasad przyznawania, w przypadku nie zaliczenia egzaminu, tylko niektórym studentom możliwości dodatkowego egzaminu ustnego

Warto również wprowadzić bardziej sformalizowany sposób zapoznawania organizatora praktyk z celami praktyk np. cele praktyk stanowiłyby załącznik do porozumienia w sprawie praktyk studenckich, co będzie odpowiadać zgłoszonym w tym zakresie postulatami studentów.

-Należy opracować szczegółowy program, i zróżnicować cele i efekty dla realizowanych rodzajów praktyk zawodowych. Należy wdrożyć działania umożliwiające pełniejsze weryfikowanie przez Instytut stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia zgodnie z zapisami w Regulaminie praktyk.

-W związku z dużym rozproszeniem studentów po różnych instytucjach realizujących praktyki, a także w związku z licznym wykorzystywaniem przez studentów możliwości rozpoczęcia praktyk w instytucji dotąd niewspółpracującej z Jednostką, należy wdrożyć narzędzia umożliwiające kontrolę przebiegu praktyk w trakcie ich realizacji. Byłoby to szczególnie wskazane ze względu na fakt, że studenci sami poszukują miejsc praktyk (w przypadku, gdy student nie znajdzie takiego miejsca,

pomaga mu w tym Instytut)– tym bardziej należy więc monitorować każde miejsce praktyk, a w szczególności instytucje które dopiero rozpoczęły współpracę z Instytutem

-W związku z niską samooceną studentów odnośnie własnych kompetencji językowych należy przeanalizować możliwość uzyskania opinii studentów w tym zakresie i podjęcie działań naprawczych, np. poprzez zwiększenie stopnia umiędzynarodowienia programu studiów.

-zaleca się podjęcie działań mających na celu informowanie studentów o sylabusach, terminologii w nich zawartych (efekty kształcenia, punkty ECTS), a następnie efektywne monitorowanie opinii studentów w tym zakresie

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy, który zapewnia realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku, lub doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu praktycznym, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku. *

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, w tym zajęcia warsztatowe, są prowadzone na ocenianym kierunku przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie. *

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych, zawodowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

1. Ocena w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

2.1

Uczelnia zadeklarowała do minimum kadrowego wizytowanego kierunku dziesięciu nauczycieli akademickich, w tym: trzech z grupy pracowników samodzielnych, tj. profesorów i doktorów habilitowanych, pięciu ze stopniem naukowym doktora oraz dwie osoby z tytułem zawodowym magistra. W tezkach osobowych nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego znajdują się dokumenty potwierdzające posiadanie tytułów i stopni naukowych, zawodowych oraz zadeklarowanego doświadczenia zawodowego zdobytego poza uczelnią w dziedzinie związanej z kierunkiem studiów. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Uczelnia zaproponowała do minimum kadrowego nauczycieli akademickich zatrudnionych w wymiarze czasu pracy zgodnym z art. 9a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym na podstawie złożonych przez nich oświadczeń, o których mowa w art. 112a Ustawy. Analiza obciążenia nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe pozwala na uznanie, iż wszystkie osoby spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunek zatrudnienia w Uczelni nie krócej niż od początku semestru studiów wynikający z § 13 ust. 1 ww. Rozporządzenia. Żadna z osób nie przekroczyła limitu minimum kadrowych określonego w art. 112a ust. 1-2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Analiza dorobku naukowego, doświadczenia zawodowego, obciążenia dydaktycznego oraz złożonych oświadczeń pozwala stwierdzić, iż osoby wskazane przez Uczelnię do minimum kadrowego spełniają wszystkie wymagania określone przepisami prawa. Zatem Zespół oceniający zaliczył do minimum kadrowego wszystkie wskazane osoby. Dorobek naukowy posiadają proponowani nauczyciele

posiadający stopnie doktora lub doktora habilitowanego lub tytuł profesora. Osoby te posiadają aktualny dorobek naukowy, który osadzony jest w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie *ekonomia*, do której odnoszą się efekty kształcenia. Dorobek ten skoncentrowany jest na wybranych problemach makro- i mikroekonomicznych determinant struktury kapitału w małych i średnich przedsiębiorstwach, w szczególności na uwarunkowaniach rynkowych rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw, na marketingu w ujęciu koncepcyjnym, jak i strategicznym, na polityce gospodarczej państwa w ujęciu globalnym, na wykorzystania instrumentów fiskalnych i monetarnych, dodatkowo analizowana jest polityka handlu międzynarodowego oraz wpływ planowania przestrzennego na rozwój działalności gospodarczej w miastach średniej wielkości. Ponadto trzy osoby z minimum kadrowego (w tym dwie osoby legitymujące się tytułem zawodowym magistra) posiadają doświadczenie zawodowe odpowiadające opisowi efektów kształcenia w zakresie umiejętności na poziomie kierunku oraz prowadzonych przedmiotów. Liczba nauczycieli stanowiących minimum kadrowe w stosunku do liczby studentów wynosi 1:28 (10 do 275), co spełnia określone wymagania.

2.2

Zajęcia na kierunku *ekonomia* na studiach I stopnia prowadzi 37 osób, w tym 2 profesorów, 1 doktor habilitowany, 15 doktorów i 19 osób z wykształceniem magistra, w tym 9 lektorów języka obcego. Wśród kadry akademickiej dominują osoby reprezentujące dorobkiem naukowym obszar nauk społecznych, w tym poza minimum kadrowym 2 osoby reprezentują nauki ekonomiczne, 2 osoby nauki o polityce. Ponadto są reprezentanci obszaru nauk humanistycznych w dziedzinie nauk językoznawstwo - 1 osoba, nauki o polityce (2 osoby), filozofia (2 osoby), 1 osoba reprezentuje nauki ścisłe - dziedzinę nauk matematycznych, Nauki medyczne i nauki o zdrowiu oraz nauki o kulturze fizyczne reprezentują 2 osoby. Osoby z wykształceniem magisterskim posiadają doświadczenie zawodowe zgodne z opisem efektów kształcenia w zakresie umiejętności na poziomie przedmiotów które prowadzą. Obsada zajęć nie budzi zastrzeżeń i respektuje w pełni zasadę zgodności zakresu merytorycznego przedmiotu z dorobkiem naukowym prowadzącego nauczyciela akademickiego. Zajęcia praktyczne prowadzone są przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe, w pełni odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć, a w szczególności są zgodne z opisem efektów kształcenia w zakresie umiejętności.

Większość prowadzących zajęcia ma znaczące doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią. Często łączą oni pracę dydaktyczną z działalnością zawodową poza Uczelnią. Doświadczenie zawodowe jest adekwatne do zakresu prowadzonych zajęć, np. biegły sądowy z dziedziny bankowości prowadzi zajęcia z modułu Produkty bankowe dla MSP, prokurator - prawo, radca prawny - podstawy prawa administracyjnego, główna księgowa - rachunkowość.

2.3

Polityka kadrowa realizowana w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego ujęta została w uchwale nr 20/2014 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. J.A. Komeńskiego w Lesznie z dnia 22 maja 2014 roku w sprawie ustalania zakresów obowiązków nauczycieli akademickich, rodzajów zajęć objętych zakresem tych obowiązków, wymiaru zadań dydaktycznych dla poszczególnych stanowisk oraz zasad obliczania godzin dydaktycznych, a także zasad i trybu powierzania nauczycielom akademickim przekraczających liczbę ustawowych godzin ponadwymiarowych w roku akademickim 2014/2015 (załącznik nr 31). W zatrudnianiu nauczycieli akademickich preferencje mają osoby wywodzące się ze środowiska leszczyńskiego, ze szczególnym uwzględnieniem praktyków. Zarządzeniem nr 27/2007 Rektora Państwowej Wyższej Szkoły im. Jana Amosa Komeńskiego z dnia 29 czerwca 2007 roku (załącznik nr 15) został utworzony własny fundusz stypendialny oraz zasad udzielania pracownikom Uczelni stypendiów doktorskich i habilitacyjnych i w sprawie dofinansowania udziału pracowników w kształceniu i doksztalcaniu. Nauczycielom akademickim Uczelnią finansują również uczestnictwo w konferencjach, sympozjach krajowych, jak również zagranicznych, a także umożliwia nauczycielom akademickim wyjazdy w ramach programu Erasmus+ do Uczelni, z którymi zostały podpisane porozumienia.

Polityka kadrowa obejmuje okresową ocenę kadry. W okresowej ocenie kadry uwzględnia się osiągnięcia dydaktyczne, naukowe i organizacyjne. Podczas wizytacji przedstawiono arkusze ocen oraz protokół z posiedzenia Komisji ds. oceny kadry. W opinii Komisji w przypadku każdego

nauczyciela akademickiego uwzględniana jest opinia studentów oraz wyniki hospitacji zajęć. Rektor ma możliwość przyznania nagrody za działalność dydaktyczną. W polityce kadrowej uwzględnia się również ocenę i dobór kadry wspomagającej.

3. Uzasadnienie

Zespół oceniający na podstawie analizy dorobku naukowego, doświadczenia zawodowego, analizy obciążeń dydaktycznych i złożonych oświadczeń stwierdza, że 10 osób proponowanych do minimum kadrowego, w tym 3 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 5 doktorów oraz dwóch magistrów, spełnia wymogi w tym zakresie (posiadają dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia* lub doświadczenie praktyczne w zakresie, w których określono efekty kształcenia, prowadzą zajęcia w odpowiednim wymiarze godzin i deklarują właściwą przynależność do minimum kadrowego) i zostały zaliczone do minimum kadrowego. Uczelnia spełnia zatem minimum kadrowe dla kierunku *ekonomia* na studiach I stopnia.

Struktura kwalifikacji naukowych i dydaktycznych kadry prowadzącej zajęcia w pełni odpowiada potrzebom kierunku *ekonomia* oraz jest dostosowana do kształcenia na studiach I stopnia. Zajęcia dydaktyczne wykłady, ćwiczenia prowadzone są przez osoby posiadające odpowiedni dorobek naukowy lub doświadczenie praktyczne, które są związane z prowadzonym przedmiotem.

Uczelnia realizuje właściwie własną politykę kadrową. Kadra otrzymuje wsparcie finansowe, merytoryczne i organizacyjne dla rozwoju naukowego i dydaktycznego.

3. Zalecenia

-
- Należy dokumentować doświadczenie praktyczne pracowników na ocenianym kierunku.
- Zaleca się rozszerzenie oceny osiągnięć dydaktycznych na przykład o takie elementy pracy jak upraktycznienie zajęć.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia.

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, a także w celu pozyskiwania kadry dydaktycznej posiadającej znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. *

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem. *

1. Ocena w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi

3.1

Instytut Ekonomiki i Turystyki PWSZ im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym i kulturalnym. Spotkanie zespołu oceniającego z przedstawicielami pracodawców i organizacjami pracodawców pozwala stwierdzić, iż biorą oni udział w określaniu efektów kształcenia i ich weryfikacji. Efektem tej współpracy było między innymi uzyskanie opinii o efektach kształcenia, wprowadzenie do programu kształcenia obowiązkowego drugiego języka obcego oraz specjalności *ekonomia menedżerska*, rozszerzono program modułu „Badania marketingowe” o warsztaty użytkowe, w ramach których przeprowadzona jest przez studentów analiza rynku dla firm współpracujących z Leszczyńskim Centrum Biznesu. Instytut współpracuje z przedstawicielami rynku pracy w zakresie organizacji praktyk zawodowych, jak również w pozyskiwaniu kadry z doświadczeniem zawodowym. Przedstawiciele rynku pracy są zapraszani do współpracy w prowadzeniu zajęć o charakterze praktycznym jak np. osoba zatrudniona w Urzędzie Skarbowym prowadzi zajęcia z zakresu podatków. W Instytucie powołana została Rada Biznesu skupiająca przedstawicieli firm i przedsiębiorstw regionalnych oraz Rada Dyrektorów skupiająca przedstawicieli szkół ponadgimnazjalnych. Najbardziej znaczącym efektem współpracy

Uczelnia z partnerami biznesowymi jest „leszczyński model studiów dualnych” łączący studia z praktyką i gwarantujący studentom kończącym studia tym systemem zatrudnienie, który od roku akademickiego 2016/2017 ma być wprowadzony również na kierunku *ekonomia*. Drugi istotny efekt to wpływ przedstawicieli praktyki na programy nauczania. Działalność Rady Dyrektorów Szkół Ponadgimnazjalnych została szczegółowo przedstawiona przez Przewodniczącą Rady na spotkaniu z zespołem oceniającym. Efektem współpracy tej jest relatywnie bardzo duże zainteresowanie młodzieży studiami w PWSZ w Lesznie, w tym na kierunku *ekonomia*. Rada grupuje przedstawicieli szkół, nie tylko Leszna, ale i Wschowy, Rawicza, Krzywina, Jarocina, Powodowa, Sławy, Wolsztyna i Nietązkowa – (około 20 placówek). Zgodnie z regulaminem, celem RDSP jest „doradanie, opiniowanie oraz wspieranie rozwoju dydaktycznego, naukowego, materialnego i organizacyjnego uczelni i szkół ponadgimnazjalnych”. Aktualnie trwają prace nad szczegółowym programem działania – w programie przewiduje się organizację szkoleń, warsztatów, a także imprez kulturalnych i sportowych. W obszarze szkolnictwa, na poziomie gimnazjalnym, należy wskazać jeszcze na patronat Instytutu Ekonomii i Turystyki nad corocznym „Konkursem wiedzy ekonomicznej szkół gimnazjalnych miasta Leszna”.

Z ważniejszych podmiotów gospodarczych, z którymi współpracuje Instytut należy wymienić: Leszczyńskie Centrum Biznesu, Leszczyński Klaster Budowlany, Leszczyński Klaster Spożywczy „Leszczyńskie smaki”, Leszczyńskie Centrum Nauki. Współpraca, z tymi organizacjami, koncentruje się na realizacji wspólnych projektów, konferencji, badań oraz analiz wykonywanych na ich rzecz przez pracowników IEiT. Przedstawiciele powyższych podmiotów np. Leszczyńskiego Centrum Biznesu prowadzi także zajęcia dla studentów kierunku *Ekonomia*. Współpraca ta to również szersze możliwości w zakresie praktyk dla studentów. W trakcie spotkania z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, odbytego w czasie wizytacji uczestnicy jednoznacznie pozytywnie ocenili współpracę z instytutem, wskazywali na otwartość na ich opinie i propozycje.

Organizowane są spotkania z liderami lokalnego i regionalnego rynku pracy jak np.: Spotkanie z Prezesem Firmy Skanska Europe AB, Prezesem Leszczyńskiego Centrum Biznesu w celu włączenia ich do dyskusji nad procesem kształcenia kierunku *ekonomia*.

Poza wymienionymi powyżej formami, Uczelnia, we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, organizuje szkolenia i wykłady prowadzone przez ekspertów zewnętrznych. Akademickie Biuro Karier – od 2009 roku zorganizowało: 72 szkoleń zewnętrznych, 57 szkoleń własnych, 47 spotkań z pracodawcami.

Instytut uczestniczy aktywnie w budowaniu sieci współpracy międzynarodowej współpracując z partnerami zagranicznymi. W ramach posiadanych umów, współpracuje on z następującymi uczelniami partnerskimi:

- Dunaújvárosi Főiskola (Węgry), Fachhochschule Stralsund (Niemcy), Saxion Enschede (Holandia)
- University of the Fraser Valley (Kanada), Uniwersytet im. E.A. Bukietova w Karagandzie (Kazachstan). Główną formą współpracy jest program Erasmus +.

Z programu Erasmus + korzystają zarówno studenci (mobilności typu SMS wyjazdy na semestralne studia), a także wykładowcy (mobilności typu STA w celu przeprowadzenia zajęć dydaktycznych). W opinii Władz Instytutu, studenci - stypendyści Programu Erasmus+ - wykazują się bardzo dużą samodyscypliną, jak i motywacją, gdyż w swoich porozumieniach o programie studiów z uczelnią partnerską (Learning Agreement) nie ograniczają się jedynie do 30 punktów ECTS, gdyż wybierają dodatkowe przedmioty, które mogą przydać im się w ich dalszej karierze zawodowej. Studenci stypendyści programu Erasmus/Erasmus+ doskonale odnajdują się na rynku pracy. Na spotkaniu zespołu oceniającego z kadrą akademicką podkreślano rolę programu Erasmus w poszerzaniu kompetencji społecznych studentów podając jako przykład wyjazd studentów do Parlamentu Europejskiego na którym studenci poznając zasady pracy Parlamentu Europejskiego mogli poznać również uwarunkowania kulturowe Unii Europejskiej.

Międzynarodowa współpraca naukowa koncentruje się głównie na tematyce MŚP, która dominuje w badaniach kadry Instytutu, z uwagi na rolę jaką odgrywa ten sektor w gospodarce regionu. Trzeba też dodać, iż Uczelnia w ramach podpisanej w 2012 roku umowy z Uniwersytetem im. E.A. Bukietova w Karagandzie (Kazachstan) co roku gości 2-4 studentów, którzy przyjeżdżają na uczelnię na kilkutygodniowy staż finansowany ze środków programu stypendialnego Prezydenta Nazarbajewa. Kazachscy studenci uczestniczą w zajęciach prowadzonych w języku angielskim na kierunku *ekonomia*, przechodzą intensywny kurs nauki języka polskiego, a także odwiedzają przedsiębiorstwa

znajdujące się w regionie leszczyńskim (case study). Należy również podkreślić zaangażowanie polskich studentów kierunku *ekonomia* w uczelniany system "buddy" - w którym to każdy zagraniczny student posiada swojego polskiego studenta-opiekuna, który pomaga mu we wszystkich nieformalnych kwestiach związanych z pobytem w PWSZ w Lesznie.

3.2

Uczelnia nie prowadzi studiów we współpracy z podmiotami zewnętrznymi
Kryterium to nie podlega ocenie

3. Uzasadnienie

Instytut Ekonomii i Turystyki współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym. Powołana Rada Biznesu oraz Rada Dyrektorów zapewnia udział przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, a także w celu pozyskiwania kadry dydaktycznej posiadającej znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią

4. Zalecenia

Rozwijać formy współpracy z otoczeniem gospodarczym i społecznym w celu wypracowania odpowiednich metod kształcenia w warunkach zbliżonych do środowiska pracy na profilu praktycznym.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu praktycznym i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, w tym do liczby studentów. Jednostka zapewnia bazę dydaktyczną do prowadzenia zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem do zawodu, umożliwiającą uzyskanie umiejętności zgodnych z aktualnym stanem praktyki związanej z ocenianym kierunkiem studiów oraz dostęp studentów do laboratoriów w celu wykonywania prac wynikających z programu studiów. *

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki. *

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów.

1. Ocena w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

4.1

Instytut Ekonomii i Turystyki korzysta z sal wykładowych i ćwiczeniowych, auli wielofunkcyjnej, sali gimnastycznej, oraz laboratorium informatycznego zlokalizowanych w budynku głównym Uczelni przy ul. Mickiewicza 5 oraz boiska sportowego przy Domu studenckim przy ul. Opalińskich 1. Budynek główny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie jest budynkiem pięciokondygnacyjnym podpiwniczonym, w którym znajdują się 25 sal wykładowych o powierzchni użytkowej 1652,70m² dla 1568 studentów. Sale wykładowe wyposażone są w zestawy multimedialne, w skład których wchodzi: projektor multimedialny, zestaw komputerowy z dostępem do sieci Internet, nagłośnienie. Budynek Uczelni jest w pełni klimatyzowany, wyposażony w system sygnalizacji pożaru, monitoring, telewizję dozorową. Obiekt jest w pełni dostosowany dla osób niepełnosprawnych. Aula Uczelni znajduje się przy budynku ul. Mickiewicza 5 jako dobudówka do istniejącego obiektu Uczelni i został z nim bezpośrednio połączony. Aula wielofunkcyjna to zespół sal wykładowych. Powierzchnia całkowita budowy wynosi

3.975,4 m²., kubatura - 24.818,1 m sześć., a powierzchnia użytkowa 3.665,3.m². Na parterze znajdują się następujące sale: sala wykładowa mieszcząca 90 osób, sala chóru i dyrygentów na 88 osób, na piętrze znajdują się: sala audytoryjna na 420 osób, - dwie sale audytoryjne na 123 osoby, każda oraz aula audytoryjna oraz dla wykładowców na 94 osoby. Łącznie w auli jest 938 miejsc. Dzięki rozmieszczeniu sal audytoryjnych na dwóch poziomach można je połączyć w jedną 666 osobową widownię kompleksowo wyposażoną w systemy: audiowizualny, nagłośniający, tłumaczeń symultanicznych, konferencyjny i głosowania.

Dodatkowo, sale wyposażone są w nowoczesny sprzęt, w tym systemy audiowizualny, nagłośniający, tłumaczeń symultanicznych, konferencyjny i głosowania. Obiekt przystosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek wyposażono w instalacje: oświetlenia kierunkowego, przeszkodowego, oświetlenia z informacją o zajętych pomieszczeniach, instalację uziemiającą, odgromową i telefoniczną, sterowania ścianami rozsuwanymi i wentylacyjne, a także telewizję kablową, telewizję dozorową, sygnalizację alarmu włamania oraz alarmu pożarniczego. Na każdej kondygnacji przed dźwigiem osobowym stworzono przestrzeń manewrową o powierzchni minimum 150x150 cm. Kabina dźwigu osobowego zapewnia przestrzeń dla transportu wózka inwalidzkiego. Na każdej kondygnacji obiektu znajduje się toaleta dla osób niepełnosprawnych.

Uczelnia zapewnia bazę dydaktyczną do prowadzenia zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem do zawodu. Wybrane zajęcia odbywają się w laboratorium, w którym jest 25 stanowisk komputerowych. Uczelnia dysponuje odpowiednim oprogramowaniem, które jest wykorzystywane przy modułach praktycznych. Przykładem profesjonalnego oprogramowania jest pakiet programów Insert GT: Gratyfikant GT, Subiekt GT, Rachmistrz GT. Innym przykładem jest posiadanie pakietu edukacyjnego Epicor iScala, który tworzy środowisko wirtualnej firmy odwzorowujące warunki w rzeczywistych firmach. Należy zintensyfikować wykorzystanie specjalistycznego oprogramowania w zajęciach dydaktycznych oraz pracach dyplomowych.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO wyrazili umiarkowanie pozytywną opinię na temat infrastruktury dydaktycznej wykorzystywanej na wizytowanym kierunku. Zdaniem studentów sale w większości są duże i dobrze wyposażone. Studenci podkreślili również, że kadra dydaktyczna kierunku jest kompetentna w zakresie wykorzystywania sprzętu dydaktycznego, w tym sprzętu multimedialnego, jak również we właściwy sposób umożliwia studentom nabywanie umiejętności w tym zakresie.

Krytyczne uwagi studentów dotyczyły braku wystarczającej liczby miejsc parkingowych, niewygodnych siedzeń w salach dydaktycznych, niskich temperatur w salach, zepsutych rolet w oknach. W opinii studentów w Instytucie brakuje odpowiedniej liczby sal ze sprzętem komputerowym. Studenci uważają jednak, że ogólnie infrastruktura oraz wyposażenie jest adekwatne do wykorzystywanego w pracy zawodowej. Studenci dobrze oceniają infrastrukturę wykorzystywaną podczas praktyk zawodowych, choć należy dostrzec w tym obszarze duże zróżnicowanie. Studenci uznali, że nie mają zapewnianego dostępu do zasobów Jednostki poza godzinami zajęć – przykładowo nie mogą korzystać z laboratorium informatycznego. Należy jednak zauważyć, że studenci nie byli przekonani, czy faktycznie korzystaliby z takiej możliwości.

4.2

W styczniu 2008 r. Biblioteka Uczelniana rozpoczęła działalność w nowym, powstałym specjalnie na jej potrzeby, budynku przy ul. Opalińskich 1. Nowy obiekt jest 3-kondygnacyjny o powierzchni użytkowej 2100 m² i kubaturze 9435 m³. Budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych – posiada podjazd, automatycznie otwierane drzwi wejściowe i windę. Obszerne pomieszczenie i szerokie odstępki pomiędzy regałami umożliwiają poruszanie się osobom na wózkach. Zbiory biblioteki są klasyfikowane wg treści (a nie według kierunków studiów) do odpowiednich działów. Wg raportu sytemu bibliotecznego Prolib w dziale *Ekonomia* sklasyfikowano (na dzień 11.03.2016) 5772 wol. Książki wykorzystywane na kierunku *Ekonomia* sklasyfikowane są również w wielu innych działach np. Prawo (np. Prawo pracy / Andrzej Patulski (red.)), Informatyka (np. Informatyka w zarządzaniu: wybrane zagadnienia / Zenon Biniek), Geografia (np. Geografia ekonomiczna / pod red. Kazimierza Kucińskiego), Logika. Metodologia (np. Metodyka pisania prac dyplomowych o tematyce ekonomicznej / Henryk Lelusz, Mirosław Kowalewski, Renata Lasmanowicz), Matematyka (np. Matematyka dla ekonomistów / Jerzy Gawinecki), a także Językoznawstwo, Nauki społeczne, Psychologia, Socjologia. Statystyka, Sport. Na potrzeby kierunku *Ekonomia* biblioteka posiada liczącą ok. 50 egz. kolekcję filmów szkoleniowych i szkoleń

elektronicznych z zakresu obsługi klienta, autoprezentacji, zarządzania i przedsiębiorczości. Filmy udostępniane są na miejscu oraz na zewnątrz - wykładowcom.

Na potrzeby kierunku *Ekonomia* gromadzone są następujące czasopisma: Business English Magazine, Controlling i Rachunkowość Zarządcza, Ekonomista Folia Pomeranae Technologiae Stetensis Oekonomie, Gazeta Podatkowa, Marketing w Praktyce, Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Społeczny, The Economist.

Studenci kierunku *Ekonomia* mają dostęp do baz danych Wirtualnej Biblioteki Nauki, systemu informacji prawnej Lex Sigma (wraz z modulem Monografie obejmującym ok. 1450 książek z zakresu prawa), czytelni Libra ibuk.pl (dostęp do 109 tytułów z zakresu nauk ekonomicznych, w tym 14 tytułów wykupionych) oraz całej bazy e-Publikacje Nauki Polskiej. W ramach bazy e-PNP oprócz wydawnictw zwartych dostępne są również czasopisma ekonomiczne np. Foreign Investment in Poland, Journal of Intercultural Management, Nauki Ekonomiczne, Przedsiębiorczość i Zarządzanie.

Biblioteka posiada również jedyny w całym regionie terminal Cyfrowej Wypożyczalni Międzybibliotecznej ACADEMICA, w ramach której czytelnicy mogą korzystać ze zdigitalizowanych publikacji naukowych chronionych prawem autorskim.

Biblioteka użytkuje 40 komputerów. Dla czytelników dostępnych jest 29, w tym 20z dostępem do Internetu. W całym budynku jest możliwy bezprzewodowy dostęp Wi-Fi do Internetu. Na komputerach w Czytelni Multimedialnej czytelnicy mogą edytować teksty-dostępny jest pakiet Microsoft Office (Word, Excel, Power Point itd.). Możliwe jest zapisywanie materiałów na dyskietkach i płytach CD, wydruki (odpłatnie). W 2 kabinach do pracy indywidualnej do dyspozycji czytelników są komputery z nagrywarką DVD oraz zainstalowanym czytnikiem ekranowym NVDA, skaner, słuchawki.

W opinii studentów należy ulepszyć zasięg bezprzewodowej sieci internetowej. Ponadto studenci uznali, że liczba egzemplarzy w bibliotece nie jest wystarczająca i często zdarza się, że nie mogą wypożyczyć książki, która stanowi literaturę obowiązkową lub pomocniczą. Studenci mają bezpośredni i szybki dostęp do zasobów biblioteki i dobrze oceniają sposób jej działania, w tym godziny otwarcia. Studenci mają możliwość korzystania z baz w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki: EBSCO (w tym ekonomiczne: Business Source Complete, Regional Business News), baz czasopism Springera i Elsewiera, Web of Knowledge, Willey-Blackwell i SCOPUS oraz czasopism Natur i Science.

4.3

W ramach kierunku *ekonomia* nie jest prowadzone kształcenie na odległość

3. Uzasadnienie

Baza dydaktyczna, wyposażenie sal dydaktycznych, pracowni komputerowych i wyposażenie biblioteki, oprogramowanie specjalistyczne odpowiadające potrzebom przedmiotów tworzą możliwość pełnego osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na kierunku *ekonomia*. Wyposażenie sal spełnia oczekiwania studentów, a także sprzyja procesowi kształcenia.

Zbiory biblioteczne: podręczniki, czasopisma oraz bazy elektroniczne w pełni odpowiadają potrzebom kierunku *ekonomia* i zapewniają studentom możliwość korzystania z zalecanej literatury.

W opinii studentów Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu praktycznym i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

4. Zalecenia

Należy zintensyfikować wykorzystanie oprogramowania na zajęciach dydaktycznych oraz w pracach dyplomowych

Zaleca się przeanalizowanie możliwości uzupełnienia niewielkich braków infrastrukturalnych, na które w trakcie wizytacji uwagę zwrócili studenci.

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi zawodowemu i społecznemu studentów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności praktycznych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na

odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach. *

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową.

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku. *

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena znacząco

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

5.1

Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość korzystania z szeregu narzędzi wsparcia dydaktycznego. Studenci zapytani o dostępność nauczycieli poza zajęciami, odpowiedzieli, że można się z kadrami kontaktować za pośrednictwem poczty elektronicznej, konsultacje w zdecydowanej większości są konsekwentnie realizowane, a wymiar tych konsultacji odpowiada potrzebom studentów. Studenci dobrze oceniają też przydatność materiałów udostępnianych przez nauczycieli akademickich.

Studenci nie byli w stanie ocenić przydatności sylabusów ze względu na małą wiedzę na ten temat. Z analizy ZO wynika, że sylabusy zawierają wiele informacji o przedmiocie, osobie prowadzącej kurs, wymaganiach dotyczących zaliczenia i zalecanej literaturze. Studenci mają świadomość, że mogą znaleźć sylabusy na stronie internetowej Uczelni.

Ponieważ na spotkaniu z Zespołem Oceniającym obecni byli tylko studenci pierwszego i drugiego roku, nie byli oni w stanie wyrazić opinii odnośnie do seminariów dyplomowych, wsparcia opiekuna czy organizacji egzaminu dyplomowego.

Ponieważ na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie byli obecni studenci zrzeszeni w kołach naukowych, niemożliwym było uzyskanie ich opinii odnoszących się do wsparcia, jakie w tym zakresie zapewnia Jednostka. Z dokumentacji przedstawionej przez Jednostkę wynika, że studenci ekonomii zrzeszeni są w trzech kołach Naukowych (SKN Rozwoju Regionalnego, SKN Inwestor, SKN Samorządowiec), biorą udział w różnego rodzaju przedsięwzięciach naukowych (wyjazdy seminaryjne, konferencje, gry ekonomiczne). Dodatkowe informacje w tym zakresie uzyskano na spotkaniu z kadrami akademicką, która przedstawiła przykłady aktywności kół naukowych.

Na podstawie spotkania ze studentami oraz analizy Regulaminu przyznawania świadczeń pomocy materialnej dla studentów, można stwierdzić, że system pomocy materialnej na kierunku funkcjonuje dobrze. Studenci mają zapewniony dostęp do wszystkich form pomocy przewidzianych w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym na sprawiedliwych, przejrzystych i zgodnych z ustawą zasadach, a wszystkie decyzje są im doręczane wraz z pouczeniem o możliwości odwołania. Studenci dobrze oceniają wysokość opłat za miejsce w domu studenckim i jego standard.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie wiedzieli, gdzie mogliby zgłosić sytuację problemową lub skargę. Na kierunku w sposób nieoficjalny funkcjonuje opiekun roku, ale według studentów, rola ta jest pełniona jedynie na pierwszym roku studiów. Poza zgłoszeniem się bezpośrednio do władz lub prowadzącego studenci nie znają innych możliwości rozwiązania np. konfliktowego problemu. Należy jednocześnie zauważyć, że studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA uznali, że nie mieli do tej pory istotnych sytuacji problemowych wymagających takich interwencji.

Studenci krytycznie oceniają dostępność miejsc parkingowych, nie zgłaszali jednak do tej pory Władzom uwag w tym zakresie.

5.2

Studenci stosunkowo dobrze oceniają możliwości związane z internacjonalizacją procesu

kształcenia. Dokumentacja przedstawiona przez Jednostkę potwierdza, że studenci biorą udział w międzynarodowych wyjazdach seminaryjnych i targach(wyjazd do Parlamentu Europejskiego). W latach 2012 – 2015 z wymiany w ramach programu Erasmus+ skorzystało zaledwie 6 studentów kierunku, a żaden student zagraniczny nie zdecydował się na przyjazd. Należy jednocześnie zauważyć, że zainteresowanie wyjazdami jest stosunkowo niewielkie. Jako ważną przyczynę studenci wskazali jednak również własne niewystarczające przygotowanie językowe i niski poziom lektoratów. Informacje o mobilności można uzyskać na uczelnianym portalu Działu Nauki, Współpracy z Zagranicą i Programów UE. Informacje o programie Erasmus+ wywieszone były również w gablotach. Studenci przyznali, że są informowani o możliwościach udziału w programach międzynarodowych. Jednostka deklaruje, że możliwe jest odbywanie praktyk za granicą, z dokumentacji przedstawionej w trakcie wizytacji wynika jednak, że studenci nie korzystali z tej możliwości. Studenci wizytowanego kierunku nie korzystają z programów wymian krajowych i nie mają wiedzy na temat istnienia takich możliwości. Z informacji przedstawionych przez Jednostkę w Raporcie samooceny należy wnioskować, że nie wdrożono programu wymian krajowych dla studentów.

5.3

W strukturze Uczelni funkcjonuje Akademickie Biuro Karier, które prowadzi działania również na rzecz kierunku *Ekonomia*. Obszar działalności ABK jest bardzo szeroki, w jego zakres wchodzi: konsultacje indywidualne, propozycje ofert pracy, propozycje staży, praktyk i wolontariatu, szkolenia zewnętrzne i własne, spotkania z pracodawcami, organizacja konkursów/projektów.

Przykładami działań zrealizowanych przez ABK w roku akademickim 2014/2015 wspierających w procesie wchodzenia na rynek pracy i poruszania się po nim są:

Dzień testowania studenta – celem akcji była diagnoza predyspozycji zawodowych i umiejętności miękkich

Dzień dla twojego CV- przeprowadzona we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Poznaniu i Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Lesznie

Symulacja rozmowy kwalifikacyjnej - przeprowadzona we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Poznaniu i Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Lesznie

Autoprezentacja - przeprowadzona we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Poznaniu i Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Lesznie.

Czy to na pewno kierunek dobry dla Ciebie – w ramach akcji uczestnicy mogli poznać i ocenić swoje predyspozycje i kwalifikacje zawodowe.

Biuro karier corocznie realizuje targi pracy. W 2015 roku zorganizowano Targi pracy dla Leszna i okolic we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lesznie i Regionalną Izbą Przemysłowo-Handlową w Lesznie. W targach uczestniczyło 60 wystawców. Dodatkowym elementem wzbogacającym ofertę targów skierowaną do studentów i absolwentów była Sala doradztwa zawodowego, na której oferowano szeroko rozumianą pomoc doradczą.

ABK dysponuje ofertami pracy, tylko w roku 2015 przedstawiło dla studentów i absolwentów 254 oferty pracy. Oferty pracy są pozyskiwane samodzielnie przez pracowników ABK lub zgłaszane przez pracodawców. W trakcie wizytacji przedstawiono bazę ponad 500 pracodawców, od których pozyskiwane są oferty pracy.

W 2015 roku ABK zorganizowało 20 szkoleń własnych dotyczących głównie szeroko rozumianych kompetencji miękkich, a także we współpracy w podmiotami zewnętrznymi przedstawiło ofertę 13 szkoleń zewnętrznych dla studentów. Działania ABK są skierowane do wszystkich studentów i absolwentów PWSZ w Lesznie, nie są co do zasady profilowane pod poszczególne kierunki. Uczestnicy samodzielnie deklarują uczestnictwo w poszczególnych wydarzeniach.

Należy wskazać, że praktyczny profil wizytowanego kierunku wymusza współpracę z pracodawcami, związaną przede wszystkim z koniecznością odbywania przez studentów praktyk zawodowych. Na stronie internetowej Jednostki znaleźć można dokumenty dotyczące praktyk (Regulamin praktyk, dziennik praktyk, wzór porozumienia etc.) i są to jedyne informacje, jakie na temat praktyk studenci mogą znaleźć w Internecie (poza bardzo ogólnymi informacjami na stronie internetowej Uczelni) – należy uznać, że są one dosyć ubogie, na co uwagę wskazali również studenci. W opinii studentów należałoby uzupełnić stronę o praktyczne rady związane z organizacją praktyki, poszukiwaniem miejsca praktyki, tym czego można oczekiwać od praktykodawcy, jak reagować w sytuacjach

problemowych etc. Studenci samodzielnie poszukują praktykodawców, jedynie w przypadku problemu ze znalezieniem praktyki Jednostka pomaga studentowi, oferując listę stałych praktykodawców. Studenci wizytowanego kierunku korzystają przede wszystkim z oferty Wydziału w ramach praktyk obowiązkowych i nie znajdują czasu na realizację dodatkowych staży ze względu na specyfikę kierunku, obciążonego dużą liczbą zajęć. Należy dobrze ocenić fakt powołania i zakres działań Biura Karier, zapewniającego wsparcie dla studentów chcących skorzystać z doradztwa indywidualnego, warsztatów, kursów, uzyskać poradę zawodową, informację o stażach i praktykach, innych formach zatrudnienia, możliwościach dalszego kształcenia. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym dobrze ocenili ofertę oraz sposób działania Biura Karier. Analiza własna potwierdza, że Biuro Karier podchodzi do zakresu swych kompetencji w sposób szeroki, biorąc odpowiedzialność za organizację projektów, szkoleń i wolontariatów o czym już wspomniano. Ponadto można tam odnaleźć dodatkowe oferty praktyk, przy czym można skorzystać z oferty praktyk zagranicznych i online, gdzie praktykanci współpracują z firmą wyłącznie za pośrednictwem Internetu. Praktyka nie koliduje z innymi zajęciami, ponieważ praktykanci mają swobodę w planowaniu czasu pracy. Na stronie Biura znaleźć też można oferty pracy w regionie. Biuro Karier podjęło również pracę nad monitorowaniem jakości kształcenia na Uczelni – wykorzystywane narzędzie ocenić należy bardzo dobrze, zachęcając do jego rozszerzenia o większą próbę i do włączenia go w procesy pro jakościowe na Uczelni.

Samorząd studencki otrzymuje wsparcie ze strony władz Uczelni. Studenci pozytywnie wypowiadają się na temat otwartości władz. Jednocześnie jednak należy zauważyć, że samorząd w bardzo ograniczony sposób korzysta ze swoich kompetencji i w trakcie wizytacji Zespołu Oceniającego nie udało się określić obszaru, w którym działalność przedstawicieli studentów (uwagi, sugestie, krytyczne opinie) przełożyłaby się na realne decyzje dotyczące procesu kształcenia. Wiąże się to przede wszystkim z niską świadomością studentów na temat ich uprawnień, przykładowo brakiem wiedzy na temat możliwości współkształtowania programów studiów. Trudno wśród wydarzeń organizowanych przez samorząd studencki wskazać te z obszaru współpracy z otoczeniem gospodarczym. Większość działań samorządu skupia się na akcjach społecznych i integracyjnych (np. maraton pisanie listów, wydarzenia kulturalne i rozrywkowe, wyjazdy). Samorząd nawiązuje współpracę z otoczeniem społecznym, np. Młodzieżową Radą Miasta Leszno, Amnesty International. Należy docenić działania członków samorządu mające na celu zachęcanie wszystkich studentów do udziału w ich pracach.

5.4

Informacje o wsparciu Jednostki dla studentów niepełnosprawnych znaleźć można na stronie internetowej Uczelni w zakładce „Uczelnia bez barier”. Zamieszczono tam informację o pełnym dostosowaniu budynków Uczelni do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, w tym o możliwości korzystania z oznakowanych miejsc parkingowych. Informacje te, bardzo ogólne i niewystarczające dla osób o innym rodzaju niepełnosprawności lub innych trudnościach w nauce, nie zostały znacząco rozszerzone w trakcie wizytacji. W roku akademickim 2015/2016 powołano po raz pierwszy Pełnomocnika Rektora ds. osób niepełnosprawnych. Do tej pory Jednostka ani Uczelnia nie podejmowały skoordynowanych działań na rzecz badania zapotrzebowania studentów w tym obszarze, a dane na temat osób niepełnosprawnych studiujących na Uczelni zbierano wyłącznie podczas rekrutacji. Pełnomocnik Rektora ds. osób niepełnosprawnych nie był w stanie przedstawić żadnych informacji na temat dodatkowych uprawnień, z których korzystać może osoba niepełnosprawna (inna forma egzaminu, wsparcie asystenta, dostęp do dodatkowych materiałów dydaktycznych lub sprzętu etc.). Takich postanowień nie można znaleźć również w Regulaminie studiów. Na wizytowanym kierunku studiuje obecnie jedna osoba niepełnosprawna. Znamiennym jest, że w opinii Pełnomocnika Rektora ds. osób niepełnosprawnych na Uczelni nie funkcjonuje wsparcie stypendialne dla osób niepełnosprawnych, mimo iż dokumentacja świadczy o czym innym. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie byli w stanie przekazać swoich opinii co do wsparcia dla osób niepełnosprawnych, ponieważ do tej pory nie zetknęli się z tą sytuacją.

5.5

Jakość obsługi administracyjnej zapewnianej przez pracowników administracyjnych jest oceniana przez studentów bardzo nisko. Negatywna opinia wyrażona podczas spotkania z Zespołem

Oceniającym dotyczyła zarówno kompetencji osób pracujących w sekretariacie – przytaczane przez studentów przykłady wykazały, że pytania studentów często są zbywane (odsyła się ich do strony internetowej Uczelni, nawet jeśli takich informacji tam nie ma lub są nieaktualne), a godziny pracy sekretariatu są często skracane. Opisany problem traktować należy bardzo poważnie, niesie on bowiem ze sobą liczne konsekwencje. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym w sposób bardzo jednoznaczny wskazywali brak odpowiedniego przepływu informacji jako główny problem, jaki napotykają w trakcie procesu kształcenia. Bieżące i aktualne informacje są często niedostępne na stronie internetowej Uczelni lub Jednostki, nie są one im przekazywane przez prowadzących ani przez osoby pracujące w sekretariacie. Skutkiem tego są nie tylko sytuacje, kiedy studenci nie dowiadują się o odwołanych zajęciach, ale też ogólne zniechęcenie do korzystania z oferty Uczelni – studenci w większości nie wiedzą na przykład, czy Jednostka oferuje dodatkowe szkolenia i kursy, a te osoby, które się tym interesowały, dowiedziały się że informacje na ten temat zawarte na stronie internetowej są nieaktualne. Analiza własna oferty dla kandydatów na stronie internetowej Uczelni wykazała w istocie, że oferty kursów odsyłają do nieistniejących stron, a na stronie internetowej Instytutu nie ma informacji na temat takich kursów.

Na stronie internetowej Jednostki znajdują się informacje dotyczące planów i programów studiów oraz terminów zaliczeń. W opinii studentów są one podawane do wiadomości z odpowiednim wyprzedzeniem, Jednocześnie studenci wskazali, że harmonogramy zajęć studiów ulegają jednostronnym swobodnym modyfikacjom, podporządkowanym kalendarzom prowadzących. Studenci nie zgłaszali tego problemu władzom, ponieważ nie mają przekonania, że uległby on rozwiązaniu – według studentów problem wynika z tego, że dla części kadry akademickiej Jednostka nie jest podstawowym miejscem pracy, co powoduje tego typu trudności.

3. Uzasadnienie

Uczelnia wspiera studentów we wchodzeniu na rynek pracy oraz w kontaktach z pracodawcami, oferując szeroki zakres różnorodnych form wsparcia.

Pomoc dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi zawodowemu i społecznemu studentów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia. Studenci krytycznie oceniają możliwości zdobywania umiejętności praktycznych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. Jednostka zapewnia bardzo ograniczone wsparcie dla studentów niepełnosprawnych. Jednostka mimo trudności wynikającej ze specyfiki kierunku podejmuje działania na rzecz stworzenia warunków do udziału studentów w międzynarodowych programach mobilności. Jednostka nie wdrożyła programów wymian krajowych. Jakość obsługi administracyjnej zapewnianej przez pracowników administracyjnych jest oceniana przez studentów bardzo nisko

4. Zalecenia

- Należy podjąć działania zachęcające studentów do udziału w programach Erasmus+, w tym poprzez dodatkowe kursy przygotowujące studentów do wyjazdu, doskonalenie kształcenia w zakresie języków obcych
- Należy podjąć działania mające na celu zbadanie potrzeb studentów w zakresie dostępu do informacji, w tym np. o praktykach (lista dostępnych praktykodawców, najczęściej zadawane pytania, co robić w sytuacjach problemowych etc.) oraz wdrożenie ewentualnych wniosków.
- Należy wdrożyć zasady dotyczące usprawnień dla osób niepełnosprawnych, np. dotyczące asystentów czy możliwości zdawania egzaminu w innej formie.
- Należy podjąć działania mające na celu ogólne podniesienie świadomości osób odpowiedzialnych za wsparcie dla osób niepełnosprawnych w kontekście m in.:
  - rozwiązań aktualnie dostępnych w Jednostce i na Uczelni,
  - rodzajów wsparcia dla osób niepełnosprawnych i mających trudności w nauce,
  - sposobów zbierania i przetwarzania informacji potrzebnych do kształtowania przyszłych rozwiązań i usprawnień dla osób niepełnosprawnych.
- Należy wdrożyć narzędzia i działania pozwalające na monitorowanie oraz poprawianie aktualności informacji dostępnych na stronie internetowej Jednostki.
- należy podjąć działania w celu doskonalenia jakości pracy kadry wspomagającej proces

dydaktyczny

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu: *

6.1.1 projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, *

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania, *

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

6.1.5 wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia, *

6.1.6 kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej, *

6.1.7 wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

6.1.8 zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej oraz środków wsparcia dla studentów,

6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,

6.1.10 dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach.

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena znacząco

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

6.1

Polityka jakości realizowana w Uczelni jest częścią Strategii rozwoju Uczelni na lata 2012-2020 (uchwała Senatu nr 94/2013 z dnia 28 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju PWSZ w Lesznie na 2012-2020 z programem działań na lata 2012-2016). Cele jakościowe zostały wyrażone również w aktach wewnętrznych wprowadzających Strategię Instytutu Ekonomii i Turystyki na lata 2012-2020 oraz Uczelniany System Zapewniania Jakości Kształcenia (uchwała nr 2/2013 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. J. A. Komeńskiego w Lesznie z dnia 17 stycznia 2013 r.). Zdefiniowanymi głównymi celami USZJK są: osiągnięcie wysokiej jakości kształcenia, stałe monitorowanie i podnoszenie jakości kształcenia, systematyczna i kompleksowa ocena efektów kształcenia, podnoszenie rangi pracy dydaktycznej, zwiększenie szans absolwentów na rynku pracy, informowanie kandydatów na studia o jakości kształcenia i kwalifikacjach absolwentów oraz podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności oferty edukacyjnej. Procedury Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia zostały wprowadzone zarządzeniem Rektora nr 33/2014 z dnia 27 października 2014 r., ze zm. Zgodnie z wewnętrznymi aktami prawnymi odpowiedzialność, kompetencje i uprawnienia poszczególnych organów w ramach USZJK zostały określone zarówno na poziomie ogólnouczelnianym, jak i w odniesieniu do Instytutów, które są jednostkami prowadzącymi jeden lub więcej kierunków studiów. Należy podkreślić, że struktura organizacyjna Uczelni nie przewiduje funkcjonowania podstawowych jednostek organizacyjnych w rozumieniu Ustawy.

Władze Instytutu, mając na uwadze specyfikę prowadzonych kierunków studiów, podjęły działania mające na celu doprecyzowanie USZJK na poziomie Jednostki, co znajduje odzwierciedlenie w Strategii Instytutu Ekonomii i Turystyki na lata 2012-2020 oraz programie kształcenia dla kierunku

ekonomia, w którym określono docelową strukturę zadaniowo-instytucjonalną Instytutowego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. W toku wizytacji ZO ustalił, że Instytut jest na etapie wdrażania sformułowanych założeń. Analiza dokonana przez ZO wykazała, że w obecnym kształcie struktura organizacyjna ISZJK nie jest w pełni zgodna z założeniami określonymi w uchwale Senatu w sprawie Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, przede wszystkim wskutek braku Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest ograniczenie udziału studentów kierunku *ekonomia* w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących zapewniania jakości kształcenia, brak lub niepełna realizacja niektórych działań wynikających z regulacji ogólnouczelnianych, np. proces ankietyzacji wśród nauczycieli akademickich dotyczący ewaluacji realizacji modułu kształcenia, a także ograniczona analiza i wykorzystywanie do doskonalenia procesu kształcenia informacji gromadzonych na poziomie Instytutu.

Uchwała Senatu w sprawie USZJK dopuszcza możliwość opracowywania i wdrażania własnych procedur zapewniania jakości w Instytucie wynikających ze specyfiki prowadzonych studiów. ZO dostrzega i docenia działania Instytutu w tym obszarze, należy jednak podkreślić, że powinny one przede wszystkim być spójne z ogólnouczelnianymi regulacjami i realizować określone w nich zadania. Jak wskazano powyżej, na obecnym etapie wdrażania rozwiązań ich kształt skutkuje usterkami w funkcjonowaniu WSZJK.

6.1.1

Rozwiązania dotyczące projektowania efektów kształcenia zostały określone w stosownych uchwałach Senatu oraz zarządzeniach Rektora i zgodnie z nimi przygotowywane są programy kształcenia dla nowych kierunków i specjalności. Są one opracowywane na poziomie Instytutów, a następnie weryfikowane (m.in. w zakresie zgodności określonych efektów kształcenia z obszarowymi efektami kształcenia, a także zgodności określonych kierunkowych efektów kształcenia z efektami przedmiotowymi) i zatwierdzane na poziomie ogólnouczelnianym. W procesie konsultowania przygotowanych projektów uwzględniono w odpowiednim zakresie nauczycieli akademickich i przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego. Udział studentów w tych działaniach jest obecnie ograniczony do poziomu ogólnouczelnianego. Programy kształcenia są opiniowane przez Senacką Komisję ds. Kształcenia, której członkiem jest przewodniczący samorządu studentów, a następnie zatwierdzane przez Senat, w którym zasiadają przedstawiciele tej grupy społeczności akademickiej. W uchwale Senatu w sprawie USZJK określono, że za przedkładanie Senatowi zmian w programach kształcenia wynikających z oceny jakości kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów odpowiada Dyrektor Instytutu. W toku wizytacji ustalono, że z dniem 1 stycznia 2014 r. Dyrektor powołał złożony z czterech nauczycieli akademickich Zespół ds. Programowych, który jest odpowiedzialny m.in. za przygotowywanie i opracowywanie projektów w tym zakresie. Pewną istotną słabością z punktu widzenia zaangażowania studentów jest fakt, że w skład Zespołu będącego w Instytucie centralnym gremium w zakresie prac nad efektami kształcenia nie jest obecnie włączony przedstawiciel tej grupy społeczności akademickiej. Chęć wykorzystywania w procesie projektowania efektów kształcenia i ich zmian informacji pochodzących od absolwentów w 2015 r. sprawiła, że przy Instytucie powołano Radę Absolwentów kierunku *ekonomia*, jednak ze względu na krótki czas funkcjonowania ww. gremium dotychczas nie sformułowało żadnych wniosków. W ramach przeglądu programu kształcenia przeprowadzonego w roku akademickim 2014/2015, przy uwzględnieniu opinii interesariuszy zewnętrznych, dokonano modyfikacji (wprowadzenie na kierunku *ekonomia* obowiązkowego drugiego języka obcego w wymiarze 120 godzin, uruchomienie specjalności *ekonomia* menedżerska). Warto podkreślić, że trwają również bieżące konsultacje z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego w sprawie zmiany programu kształcenia na kierunku *ekonomia* w ramach dążenia do uruchomienia studiów dualnych.

Przedstawiciele studentów wizytowanego kierunku są członkami Senatu. Senat składa się z 32 osób uprawnionych do głosowania, z czego sześć osób to studenci – oznacza to niespełnienie art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, który stanowi, że „udział przedstawicieli studentów i doktorantów w radzie podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni nie może być mniejszy niż 20%.” Przedstawiciel samorządu studenckiego wchodzi też w skład Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia, gdzie opiniowane są programy studiów, nie jest jednak studentem wizytowanego kierunku. Z informacji uzyskanych w trakcie wizytacji wynika, że są to jedyne organy kolegialne, których członkami są przedstawiciele studentów. W toku wizytacji ustalono, że z dniem 1 stycznia

2014 r. Dyrektor powołał złożony z czterech nauczycieli akademickich Zespół ds. Programowych, który jest odpowiedzialny m.in. za przygotowywanie i opracowywanie projektów w tym zakresie, nie włączono jednak w prace tego organu studentów. W trakcie wizytacji nie udało się uzyskać informacji od studentów na temat ich obecności w jakimkolwiek organie kolegijskim, obszarów takiej aktywności nie przedstawiono również w dokumentacji. Dotyczy to również braku studentów w Instytutowym Zespole ds. Jakości Kształcenia, który pomimo założeń uchwały Senatu w sprawie Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia nie został w Jednostce powołany. Przedstawiciele studentów mieli niską wiedzę na temat swoich uprawnień, w tym przykładowo wynikających z art. 75 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, stanowiącym, iż „osoba kandydująca na prorektora właściwego do spraw studenckich musi uzyskać zgodę większości przedstawicieli studentów i doktorantów w organie dokonującym wyboru.” Należy zaznaczyć, że wybór Prorektora ds. studenckich zaplanowany był na tydzień po wizytacji Zespołu Oceniającego. Pełny program studiów wraz z punktacją ECTS jest corocznie zatwierdzany na posiedzeniu Senatu. Studenci pozytywnie oceniają prawidłowość oszacowania punktów ECTS. Na wizytowanym kierunku nie wdrożono rozwiązań pozwalających monitorować opinie studentów w obszarze punktacji ECTS. Jednostka nie przedstawiła dokumentacji potwierdzającej, aby studenci opiniowali zakładane efekty kształcenia czy brali udział w ich opracowywaniu. Członkowie samorządu nie byli w stanie przedstawić żadnych przykładów ich działań w ramach wpływania na proces kształcenia w Instytucie. Należy jednocześnie zauważyć, że studenci w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wyrazili liczne krytyczne opinie co do programu studiów, przede wszystkim odnoszących się do wykładów ogólnouczelnianych, które w opinii studentów nie są związane z kierunkiem *ekonomia* i zmuszają studentów do poświęcania czasu na naukę zbędnych treści. Zespół oceniający nie podziela jednak opinii studentów gdyż zajęcia o charakterze ogólnouczelnianym mają swoją istotną rolę w kształceniu studentów nadając mu walor elastyczności, kompleksowości a ponadto są zajęciami wymaganymi przepisami prawa.

6.1.2

Ocena stopnia realizacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie przedmioty realizowane na wizytowanym kierunku oraz proces dyplomowania. W odniesieniu do przedmiotów źródła danych dla oceny stopnia realizacji efektów kształcenia i stosowane metody zostały określone w sylabusach, zaś w przypadku procesu dyplomowania w stosownych dokumentach wewnętrznych Uczelni doprecyzowanych na poziomie Instytutu.

W kontekście monitorowania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia głównym narzędziem zaprojektowanym do tego celu jest ankieta ewaluacji modułu przeznaczona dla nauczycieli akademickich wprowadzona zarządzeniem Rektora nr 31/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. Kwestionariusz służy uzyskaniu opinii nt. realizacji modułu, w tym stopnia osiągnięcia przez studentów poszczególnych efektów kształcenia, ogólnej oceny modułu ze wskazaniem słabych i mocnych stron oraz uwag do programu i realizacji modułu. Zgodnie z ogólnouczelnianymi regulacjami wyniki i wnioski z tego procesu powinny stanowić część raportu ewaluacji jakości kształcenia opracowywanego przez Instytutowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, a następnie w tej formie powinny być przekazane Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia w celu ich uwzględnienia w raporcie ogólnouczelnianym. Podczas wizytacji ZO ustalił, że na poziomie Instytutu nie powołano Zespołu ds. Jakości Kształcenia, zaś wyżej opisane narzędzie nie było dotychczas wykorzystywane w odniesieniu do modułów realizowanych na wizytowanym kierunku. Jednocześnie w trakcie wizytacji udostępniono ZO raporty ewaluacji jakości kształcenia w Instytucie za lata akademickie 2013/14 oraz 2014/15, które zawierają m.in. ogólną statystykę procentową dotyczącą stopnia osiągnięcia efektów kształcenia przez studentów w odniesieniu do wszystkich modułów, a także ich ogólnej oceny. Z uzyskanych informacji wynika, że analizę w tym zakresie przeprowadziła Dyrekcja Instytutu przy uwzględnieniu statystyk ocen egzaminacyjnych wystawionych przez nauczycieli akademickich, wniosków z hospitacji, a także wyników ankietyzacji prowadzonej wśród studentów nt. jakości kształcenia na prowadzonych przedmiotach. W związku z powyższym ZO zwraca uwagę, że w dotychczas realizowanym procesie monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, niezgodnie z ogólnouczelnianymi regulacjami, pominięto uzyskiwanie w formie wypełnionych kwestionariuszy ankietowych opinii nauczycieli akademickich prowadzących poszczególne moduły. Konsekwencją takiego działania jest zamieszczenie w raportach

z ewaluacji jakości kształcenia danych, które nie są pozyskane ze źródła zgodnego z zarządzeniem Rektora nr 31/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. Dodatkowo uzyskiwanie od nauczycieli akademickich opinii nt. mocnych i słabych stron poszczególnych modułów i uwag nt. ich realizacji wydaje się mieć istotne znaczenie w kontekście przydatności monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia do doskonalenia procesu kształcenia, szczególnie biorąc pod uwagę fakt, że w toku wizytacji nie przedstawiono sposobów wykorzystywania dotychczas przeprowadzonych działań.

Pozytywnie ocenia się uwzględnienie w ankietyzacji przeprowadzanej wśród studentów pytań dotyczących efektów kształcenia, w tym np. czy realizacja przedmiotu pozwalała na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia zawartych w sylabusie. Wątpliwości budzi jednak przydatność tego narzędzia do doskonalenia procesu kształcenia ze względu na brak usystematyzowanego pozyskiwania od nauczycieli akademickich opinii nt. mocnych i słabych stron poszczególnych modułów i uwag nt. ich realizacji, w odniesieniu do obiektywnych danych dotyczących stopnia osiągnięcia efektów kształcenia przez studentów (np. statystyka ocen egzaminacyjnych).

W ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia dotychczas nie prowadzono działań dotyczących monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w procesie dyplomowania. ZO pozytywnie ocenia powołanie z dniem 29 października 2015 r. Zespołu ds. Oceny Realizacji Prac Dyplomowych, do którego zadań należy m.in. ustalenie, czy temat pracy odpowiada profilowi kierunku studiów/specjalności oraz czy ocena promotora jest uzasadniona merytorycznie. Zgodnie z informacjami uzyskanymi podczas wizytacji Zespół rozpocznie swoje działania w tym zakresie w odniesieniu do prac dyplomowych złożonych w roku akademickim 2015/16.

Zdaniem studentów sposób sformułowania efektów pozwala na zweryfikowanie stopnia ich osiągnięcia. Jednocześnie jednak studenci nie dokonywali nigdy samodzielnej oceny, na ile osiągnęli zakładane efekty kształcenia w ramach danego przedmiotu, a istniejące procedury wewnętrznego systemu zapewniania jakości nie formułują pytań do studentów w tym zakresie. Podobna ocena studentów dotyczy również procesu dyplomowania – w Jednostce nie prowadzono dotychczas działań dotyczących monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w procesie dyplomowania. W ankietyzacji przeprowadzanej wśród studentów przewidziano pytania dotyczące efektów kształcenia, w tym np. czy realizacja przedmiotu pozwalała na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia zawartych w sylabusie. Ze względu na brak systematyczności w przeprowadzaniu ankiet należy jednak krytycznie ocenić możliwość uzyskiwania przydatnych danych za pomocą tego narzędzia.

6.1.3

Zarządzeniem Rektora nr 31/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. wprowadzony został ogólnouczelniany wzór opisu modułu kształcenia, którego elementem jest informacja nt. sposobu oceniania pracy studenta. Analiza *ex ante* doboru form i metod weryfikacji efektów kształcenia realizowana jest poprzez przegląd przygotowanych sylabusów dokonywany na poziomie Instytutu przez Dyrektora, a następnie na poziomie ogólnouczelnianym przez Koordynatora ds. Krajowych Ram Kwalifikacji. W zakresie analiz *ex post* jedynie studenci mają możliwość w ramach ankietyzacji odpowiedzi na pytanie, czy ocena została przeprowadzona zgodnie z podanymi przez nauczyciela akademickiego kryteriami. Z raportu ewaluacji jakości kształcenia w Instytucie za rok akademicki 2014/15 wynika, że ok. 50% studentów kierunku *ekonomia* stwierdziło, że ocena została przeprowadzona

zgodnie z podanymi kryteriami, ok. 16% odpowiedziało przecząco na tak sformułowane pytanie, zaś pozostałe osoby nie były w stanie udzielić jednoznacznej odpowiedzi. W ramach działań doskonalących zaplanowano hospitacje niektórych zajęć. Częścią protokołu z hospitacji są wnioski z ankietyzacji studentów. Podczas wizytacji ustalono, że w przypadku, gdy studenci wyrażają wątpliwości w odniesieniu do kryteriów oceny hospitujący podczas omawiania wyników z nauczycielem akademickim ustala możliwe przyczyny takiego stanu rzeczy i wskazuje możliwe działania doskonalące w tym zakresie. W ramach WSZJK nie są prowadzone działania związane z monitorowaniem *ex post* np. prac etapowych lub pytań egzaminacyjnych w kontekście trafności ich doboru w odniesieniu do zakładanych efektów kształcenia.

W odniesieniu do weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych podczas praktyk opracowano

Regulamin ich odbywania oraz sylabus. Opracowano również kwestionariusze ankietowe służące ocenie studenckiej praktyki zawodowej przez opiekuna w zakładzie pracy oraz ocenie zrealizowanej praktyki zawodowej przez studentów. ZO pozytywnie ocenia ww. narzędzia w kontekście stworzenia możliwości weryfikacji jakości odbytej praktyki. Należy jednak podkreślić, że dotychczas nie zostały one wykorzystane do doskonalenia tego obszaru na kierunku *ekonomia*.

Zasady procesu dyplomowania zostały określone w zarządzeniu Rektora nr 20/2011z dnia 30 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu sprawowania opieki naukowo-dydaktycznej nad pracami dyplomowymi studentów na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych i podyplomowych. Dodatkowo zarządzeniem nr 2/2015 Rektora z dnia 2 lutego 2015 r. wprowadzono Regulamin Antyplagiatowy, który w sposób przejrzysty określa przebieg kontroli antyplagiatowej, w tym działania i konsekwencje w przypadku ujawnienia nierzetelnej pracy. Decyzją Dyrektora Instytutu z dniem 29 października 2015 r. Zespołu ds. Oceny Realizacji Prac Dyplomowych, do którego zadań należy m.in. ustalenie, czy temat pracy odpowiada profilowi kierunku studiów/specjalności oraz czy ocena promotora jest uzasadniona merytorycznie. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że Zespół rozpocznie swoje działania w tym zakresie w odniesieniu do prac dyplomowych złożonych w roku akademickim 2015/16. W ramach dotychczasowej działalności przeprowadzona została analiza proponowanych przez opiekunów tematów prac dyplomowych.

W toku studiów studenci biorą udział w wykładach, ćwiczeniach, laboratoriach. Ponadto odbywają praktyki zawodowe, a końcowa weryfikacja odbywa się w ramach pracy dyplomowej (której forma jest stosunkowo otwarta) oraz egzaminu dyplomowego.

Postępowanie dyplomowe obejmuje też weryfikację samodzielności napisanej przez studenta pracy dyplomowej w ramach stosowanego systemu antyplagiatowego. Studenci mają wiedzę na temat funkcjonowania systemu antyplagiatowego.

Studenci uczestniczący w spotkaniu ogólnie pozytywnie ocenili sposób ich oceniania, jednocześnie jednak zgłaszając jednostkowe problemy z brakiem przejrzystych, sprawiedliwych zasad oceniania czy brakiem dostępu do ocenianych prac. Studenci wyjątkowo krytycznie oceniają sytuacje, w których niektórzy na niejasnych zasadach mają prawo do dodatkowego terminu, a pozostali muszą zdawać egzamin warunkowy. Studenci drugiego roku przekazali też, że sytuacje takie dotyczyły wykładowców, których nie mogli ocenić w ramach anonimowej ankietyzacji, bo ankiety wypełniali tylko raz po pierwszym semestrze studiów.

Studenci mają świadomość przysługującego prawa do egzaminu komisyjnego, ale przyznają, że nie korzystali z niego. Jako powód studenci podali brak sytuacji problemowych, do których adekwatne byłoby tak silne narzędzie.

Poza zaliczeniami i egzaminami końcowymi w ramach prowadzonych modułów, wiedza i umiejętności są weryfikowane na bieżąco w ramach weryfikacji cząstkowej za pomocą kolokwiiów, odpowiedzi ustnych, prac domowych.

Z raportu ewaluacji jakości kształcenia w Instytucie za rok akademicki 2014/15 wynika, że ok. 50% studentów kierunku *ekonomia* stwierdziło, że ocena została przeprowadzona zgodnie z podanymi kryteriami, ok. 16% odpowiedziało przecząco na tak sformułowane pytanie, zaś pozostałe osoby nie były w stanie udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

6.1.4

Zasady potwierdzania efektów uczenia się reguluje uchwała Senatu nr 42/2015 z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu potwierdzania efektów uczenia się w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie. Analiza ww. aktu prawnego wykazała, że przyjęte zasady są zgodne z ogólnymi wytycznymi zawartymi w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. ZO zwraca uwagę, że dotychczas tematyka potwierdzania efektów uczenia się nie została w Uczelni objęta działaniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

6.1.5

Uczelnia w roku akademickim 2012/13 przygotowała i zrealizowała projekt Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie, gdzie grupą docelową były osoby, które ukończyły studia w latach 2002 – 2008. W badaniu udział wzięło 855 absolwentów, w tym 127 kierunku *ekonomia*. Dodatkowo w roku akademickim 2014/15 studenci ostatniego roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych (próba

badawcza 145 osób) zostali poproszeni o udzielenie informacji na temat swoich planów zawodowych po ukończeniu studiów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie. Głównym celem badania było przedstawienie informacji o absolwentach dotyczących planów zawodowych z uwzględnieniem podjęcia lub kontynuacji aktualnej pracy. Kolejnym celem było wskazanie uczelni, na których absolwenci PWSZ w Lesznie planują podjąć studia drugiego stopnia oraz przedstawienie listy kierunków studiów podyplomowych, które interesują respondentów. Wyniki wyżej opisanych badań zostały opracowane i przedstawione w ogólnouczelnianych raportach ewaluacji jakości kształcenia. Należy podkreślić, że uzyskane wyniki prezentowane są w ujęciu ogólnym dla całej Uczelni, tj. bez wyodrębnienia kierunków. W związku z tym przydatność badań do oceny efektów kształcenia osiągniętych przez absolwentów poszczególnych kierunków studiów jest bardzo ograniczona. Opinię tę podzielają władze Instytutu Ekonomii i Turystyki, które planują zaprojektowanie własnego badania losów zawodowych absolwentów Instytutu, jednak podczas wizytacji nie przedstawiono skonkretyzowanych informacji na ten temat. Na podstawie dokonanych ustaleń ZO zwraca uwagę, że Biuro Karier odpowiedzialne za realizację wyżej opisanych badań jest w stanie przygotować zestawienia wyników dla poszczególnych kierunków studiów na prośbę władz poszczególnych Instytutów.

Podsumowując, przeprowadzone dotychczas badania losów zawodowych absolwentów nie zostały wykorzystane do oceny przydatności na rynku pracy efektów kształcenia osiągniętych na kierunku *ekonomia* m.in. ze względu na przyjęty sposób prezentacji wyników. Możliwe jest jednak uzyskanie szczegółowych informacji odnoszących się do poszczególnych kierunków studiów, co mogłoby wpłynąć na zmianę takiego stanu rzeczy.

Studenci wizytowanego kierunku obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA nie mieli wiedzy na temat monitorowania losów zawodowych absolwentów. Wydaje się, że Jednostka powinna rozważyć podjęcie działań mających na celu skuteczniejsze informowanie studentów o dostępności raportów w Internecie oraz o wdrażaniu wniosków z badań, (przykładowo poprzez informacje na stronie dotyczące zmian w sylabusach czy wynikach badania absolwentów kierunku). Może to wpłynąć pozytywnie na zaangażowanie studentów w procesy pro jakościowe na uczelni oraz zwiększyć responsywność ankiet.

6.1.6

W odniesieniu do wizytowanego kierunku realizowanych jest kilka procedur służących ocenie kadry prowadzącej proces kształcenia. Należą do nich: procedura ankietowego badania opinii studentów nt. nauczycieli akademickich, hospitacje, a także procedura okresowej oceny nauczycieli akademickich. Dokonana przez ZO analiza uwzględniająca cykliczność, powszechność oraz stosowane kryteria wykazała istotną usterkę w odniesieniu do ankietyzacji prowadzonej wśród studentów. Zgodnie z przyjętymi w Uczelni założeniami badania oceny nauczycieli akademickich dotyczą przedmiotów, których pełna realizacja kończy się w danym semestrze lub roku akademickim. W Instytucie Ekonomii i Turystyki ankietyzacja przeprowadzana jest wśród studentów raz w roku akademickim po jego zakończeniu. W toku wizytacji ustalono, że dotychczasowa praktyka realizacji ww. badania w odniesieniu do kierunku *ekonomia* powoduje, że studenci nie mają możliwości oceny wszystkich przedmiotów, których pełna realizacja kończy się w semestrze zimowym. Na podstawie rozmowy z władzami Instytutu oraz pracownikami administracyjnymi stwierdzono, że taka sytuacja występuje średnio w odniesieniu do czterech przedmiotów zrealizowanych w trakcie roku akademickiego przez poszczególne roczniki. Instytut Ekonomii i Turystyki przeprowadza regularną analizę otrzymywanych wyników i w przypadku konieczności podejmuje stosowne działania naprawcze, np. rozmowy ze słabiej ocenionymi pracownikami, hospitacje zajęć czy zmiany personalne w obsadzie kadrowej kierunku.

Znaczącym narzędziem ewaluacji procesu kształcenia jest okresowa ocena pracowników. Zasady i zakres oceny nauczycieli akademickich określa Statut Uczelni oraz zarządzenie Rektora nr 7/2012 z dnia 30 marca 2012 r. w sprawie okresowej oceny nauczycieli akademickich w PWSZ w Lesznie. Uchwałą Senatu nr 6/2014 z dnia 27 marca 2014 r., ze zm. został zatwierdzony wzór arkusza oceny okresowej nauczycieli akademickich. Dokonana przez ZO analiza uwzględniająca cykliczność oraz stosowane kryteria pozwala na pozytywną ocenę realizowanych w tym zakresie działań. Okresowe oceny pracowników były pozytywne. Dodatkowo, w kontekście prowadzonej polityki kadrowej Dyrektor Instytutu corocznie analizuje skład minimum kadrowego i przedkłada informacje na ten

temat do pionu Rektora w raporcie z ewaluacji jakości kształcenia. Decyzją Dyrektora Instytutu z dnia 1 stycznia 2014 r. powołano Zespół ds. Kadry Naukowo-Dydaktycznej, którego podstawowym zadaniem jest wypracowanie kryteriów i mechanizmów służących budowaniu zespołu kompetentnej kadry naukowo-dydaktycznej zdolnej do realizacji zadań instytutowych oraz programu studiów, oczekiwanych przez studenta i rynek pracy. Ponadto zadaniem zespołu jest opracowywanie narzędzi pomiaru jakości pracy kadry, okresowe przeprowadzanie pomiaru oraz formułowanie wniosków i zaleceń. W toku wizytacji nie przedstawiono jednak żadnych efektów prac ww. Zespołu. Na poziomie ogólnouczelnianym funkcjonuje Rektorska Komisja ds. zatrudnienia i zmiany stanowisk nauczycieli akademickich. Zadaniem Komisji jest opiniowanie wniosków o zatrudnienie i zmianę stanowisk nauczycieli akademickich. Komisja przygotowując opinię dla Rektora, bierze pod uwagę m.in. czy zatrudniana osoba może być wliczona do minimum kadrowego danego kierunku studiów. Z wnioskiem o zatrudnienie lub zmianę stanowiska nauczyciela występują do Rektora dyrektorzy instytutów, przedstawiając kartę nauczyciela akademickiego, w której zamieszczone są informacje dotyczące np. dorobku naukowego lub doświadczenia zawodowego zdobytego poza uczelnią.

W odniesieniu do wizytowanego kierunku nie stwierdzono usystematyzowanych działań dotyczących oceny kadry wspierającej proces kształcenia. W latach akademickich 2013/14, 2014/15 Biuro Karier przeprowadziło wśród studentów drugiego roku badania ankietowe dotyczące oceny jakości usług edukacyjnych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie. Jedno z pytań umożliwiło respondentom ocenę troski pracowników administracji o realizację potrzeb studentów w pięciostopniowej skali. Rezultaty wyżej opisanych badań zostały opracowane i przedstawione w ogólnouczelnianych raportach ewaluacji jakości kształcenia. Należy podkreślić, że uzyskane wyniki prezentowane są w ujęciu ogólnym dla całej Uczelni, tj. bez wyodrębnienia kierunków, co wynika m.in. ze stosunkowo małej próby badawczej (w kolejnych latach: 158 i 94 studentów reprezentujących wszystkie kierunki studiów prowadzone w Uczelni), w związku z tym przydatność badania do oceny kadry wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest bardzo ograniczona. Nie jest również możliwe ustalenie, na ile ocena studentów odnosi się np. do pracowników dziekanatu czy biblioteki. Jednocześnie należy podkreślić, że pracownicy działów obsługujących studentów w Instytucie Ekonomii i Turystyki, wskazali, że chcieliby otrzymywać informację zwrotną od studentów nt. jakości obsługi w celu jej doskonalenia. Jest to o tyle istotne iż studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym krytycznie ocenili obsługę administracyjną procesu kształcenia.

6.1.7

W efekcie oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w Instytucie podejmowane są działania naprawcze m.in. w postaci rozmów z osobami, które uzyskały słabsze wyniki, hospitacji czy zmian personalnych w obsadzie kadrowej. Dodatkowo ocena dokonywana przez studentów stanowi element oceny okresowej nauczycieli akademickich. Niepokojące są poczynione w toku wizytacji ustalenia ZO wskazujące, że studenci nie znają sposobów wykorzystywania ich opinii i nie są informowani o działaniach podejmowanych na tej podstawie. Dodatkowo negatywnie ocenia się dotychczasową praktykę realizacji procesu ankietyzacji w odniesieniu do kierunku *ekonomia*, która powoduje, że studenci nie mają możliwości oceny wszystkich przedmiotów, których pełna realizacja kończy się w semestrze zimowym. Studenci wyrażają swoje opinie na temat procesu kształcenia za pomocą ankiety papierowej, a ankietyzacja przeprowadzana jest w trakcie zajęć.

Kwestionariusz ankiety pozwala na wystawienie pełnej oceny na temat kwestii związanych z procesem kształcenia w ramach danego przedmiotu przez konkretnego prowadzącego. Studenci drugiego roku obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym przekazali jednak, że do tej pory wypełniali ankiety tylko po pierwszym semestrze studiów (na spotkaniu obecni byli studenci stacjonarni I i II roku). Wśród studentów obecnych na spotkaniu panuje zatem opinia, że nie mają oni wpływu na decyzje związane z procesem kształcenia, nie dostrzegają oni też żadnych efektów ankietyzacji. Studenci krytycznie ocenili też sposób wypełniania ankiet – w ich opinii wymuszano ich wypełnianie w pośpiechu, co utrudniło dopisywanie uwag i komentarzy. Przedstawiciele Jednostki przekazali w trakcie rozmowy z Zespołem Oceniającym, że ankiety nie były przeprowadzane regularnie i zgodnie z procedurami. Ponieważ studenci wypełniali ankiety tylko raz, trudno było im odnieść się szerzej do tego obszaru, np. w kontekście kształtu kwestionariusza ankietowego czy

poczucia anonimowości.

Jednostka nie wykazała, aby samorząd miał wkład w tworzenie wzorów kwestionariuszy ankietowych. Studenci nie biorą też udziału w ewaluacji wyników ankietyzacji, również ze względu na fakt, że w Instytucie nie powołano komisji ds. jakości kształcenia.

6.1.8

W latach akademickich 2013/14, 2014/15 Biuro Karier przeprowadziło wśród studentów drugiego roku badania ankietowe dotyczące oceny jakości usług edukacyjnych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie. Kwestionariusz umożliwił respondentom ocenę m.in. proponowanych zasobów materialnych i wsparcia oferowanego studentom w trakcie realizacji procesu kształcenia. Rezultaty wyżej opisanych badań zostały opracowane i przedstawione w ogólnouczelnianych raportach ewaluacji jakości kształcenia. Należy podkreślić, że uzyskane wyniki prezentowane są w ujęciu ogólnym dla całej Uczelni, tj. bez wyodrębnienia kierunków, co wynika m.in. ze stosunkowo małej próby badawczej (w kolejnych latach: 158 i 94 studentów reprezentujących wszystkie kierunki studiów prowadzone w Uczelni). W związku z tym przydatność badania do monitorowania opinii studentów wizytowanego kierunku nt. zasobów materialnych oraz oferowanych im środków wsparcia jest bardzo ograniczona.

W toku wizytacji stwierdzono, że władze Instytutu prowadzą cykliczne konsultacje z nauczycielami akademickimi nt. zasobów materialnych wykorzystywanych w procesie kształcenia na wizytowanym kierunku. Należy podkreślić, że bieżący przepływ informacji na ten temat pomiędzy różnymi grupami społeczności akademickiej jest skuteczny w diagnozowaniu potrzeb i w miarę możliwości finansowych Uczelni są one zaspokajane – np. dokonuje się zakupów pozycji literaturowych czy też sprzętu multimedialnego wykorzystywanego przez nauczycieli akademickich podczas zajęć. Dodatkowo Uczelnia co roku przeprowadza szczegółową analizę posiadanych zasobów materialnych, której wyniki zamieszczane są w raportach z ewaluacji jakości kształcenia z uwzględnieniem przeprowadzonych w tym obszarze działań doskonalących np. dokonanych zakupów, przeprowadzonych modernizacji itp.

Jednostka, w opinii studentów, nie wdrożyła narzędzi pozwalających na monitorowanie opinii w obszarze infrastruktury dydaktycznej oraz środków wsparcia dla studentów – jedynym badaniem analizującym w sposób ogólny satysfakcję studentów z infrastruktury jest ewaluacja jakości kształcenia prowadzona przez ogólnouczelniane Biuro Karier. Ogólne opinie studentów w zakresie wszystkich kwestii związanych ze studiowaniem (poza oceną pracowników dydaktycznych) monitoruje się przede wszystkim za pomocą narzędzia ankietowego o nazwie „Ewaluacja jakości kształcenia” – ma ono na celu odpowiedzieć na podstawowe pytanie, w jakim stopniu Uczelnia zapewniła wysoką jakość kształcenia na wszystkich prowadzonych kierunkach studiów. To szczegółowe narzędzie bada opinie na temat warunków socjalno-bytowych (domy studenckie, biblioteka), procedur administracyjnych (np. rekrutacji), zaplecza dydaktycznego, podejścia władz i pracowników administracyjnych etc. W badaniu tym znajduje się większość wniosków dostrzeżonych przez Zespół Oceniający PKA, stąd należy dobrze ocenić jego skuteczność. W opinii studentów zgłaszanie takich kwestii nic nie daje i nie zachęca się studentów do tego, aby to robili, dlatego studenci nie informują Władz o brakach infrastrukturalnych.

Należy zauważyć, że obecnie narzędzie to ma bardzo ograniczony zasięg, badając próbę zaledwie ok. stu studentów (na całą Uczelnię), przez co dane te nie są analizowane dla każdego kierunku. Wyniki tych badań, prowadzonych od roku akademickiego 2013/2014, nie przełożyły się do tej pory na realne działania naprawcze, mimo iż są one bardzo interesujące i mogłyby prowadzić do konkretnych wniosków. Rozwój tego narzędzia mógłby pozwolić na analizę opinii studentów w obszarze zasobów materialnych – w chwili obecnej należy zgodzić się z opinią studentów, że nie mają oni możliwości wypowiedzenia się w tej kwestii.

W chwili obecnej nie wdrożono żadnego narzędzia pozwalającego na monitorowanie opinii studentów w obszarze dostosowań do potrzeb osób niepełnosprawnych.

6.1.9

Uchwała nr 2/2013 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. J. A. Komeńskiego w Lesznie z dnia 17 stycznia 2013 r. w sprawie Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia oraz Procedury Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia wprowadzone zarządzeniem

Rektora nr 33/2014 z dnia 27 października 2014 r., ze zm. uwzględniają obszar gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia. Zgodnie z wewnętrznymi aktami prawnymi odpowiedzialność, kompetencje i uprawnienia poszczególnych organów w ramach USZJK zostały określone zarówno na poziomie ogólnouczelnianym, jak i w odniesieniu do Instytutów. Na podstawie analizy ww. regulacji należy wskazać, że z przyjętych rozwiązań wynika powierzenie Instytutom znaczącej odpowiedzialności za gromadzenie, analizowanie i dokumentowanie działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia, odnoszących się do prowadzonych kierunków studiów np. Instytuty są zobowiązane do przekazywania informacji, wyników i wniosków w formie raportu do Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia, obrady Instytutowych Zespołów ds. Jakości Kształcenia powinny być protokołowane. W obecnym kształcie struktura organizacyjno-zadaniowa USZJK nie jest w pełni zgodna z założeniami określonymi w uchwale Senatu w sprawie Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, w tym przede wszystkim poprzez brak Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, do którego zadań należy w szczególności: przedkładanie sprawozdania z funkcjonowania USZJK Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Dyrektorowi Instytutu, ocena wdrażania uczelnianego USZJK w Instytucie, przedstawianie Uczelnianemu Zespołowi ds. Jakości Kształcenia propozycji zmian w funkcjonowaniu USZJK, opracowywanie oraz wdrażanie własnych procedur podnoszenia jakości kształcenia w Instytucie wynikających ze specyfiki prowadzonych kierunków studiów. Należy podkreślić, że wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia w Instytucie obejmuje obecnie działania i procedury o różnym stopniu wdrożenia. System nie zawiera jednak jednolitego i spójnego z regulacjami ogólnouczelnianymi mechanizmu dokumentowania, gromadzenia i analizowania informacji dotyczących jakości kształcenia, zaś dotychczas podejmowane w tym zakresie działania nie mają charakteru kompleksowego.

6.1.10

Informacje o programie i procesie kształcenia oraz jego wynikach w sposób zwyczajowy są publikowane na stronie internetowej Uczelni oraz Instytutu. Wykorzystywaną metodą informowania są również tablice informacyjne znajdujące się na terenie Instytutu Ekonomii i Turystyki. Na szczególnie pozytywną ocenę zasługuje publikowanie na stronie internetowej Uczelni raportu z ewaluacji jakości kształcenia wraz z ogólnymi wnioskami i rekomendacjami.

W latach akademickich 2013/14, 2014/15 Biuro Karier przeprowadziło wśród studentów drugiego roku badanie ankietowe dotyczące oceny jakości usług edukacyjnych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie. Kwestionariusz umożliwił respondentom ogólną ocenę dostępności informacji na stronie internetowej Uczelni oraz Instytutów. Rezultaty wyżej opisanych badań zostały opracowane i przedstawione w ogólnouczelnianych raportach ewaluacji jakości kształcenia. Należy podkreślić, że uzyskane wyniki prezentowane są w ujęciu ogólnym dla całej Uczelni, tj. bez wyodrębnienia kierunków, co wynika m.in. ze stosunkowo małej próby badawczej (w kolejnych latach: 158 i 94 studentów reprezentujących wszystkie kierunki studiów prowadzone w Uczelni). W związku z tym przydatność badania do monitorowania opinii studentów wizytowanego kierunku nt. dostępności informacji jest bardzo ograniczona.

Dostępność informacji na stronach internetowych Jednostki i Uczelni badana jest za pomocą „Ewaluacji jakości kształcenia”. Jest to badanie o bardzo niskiej próbie, które w obszarze dostępności informacji ma stosunkowo ogólne pytania. Studenci bardzo krytycznie oceniają ten aspekt, a słaby obieg informacji jest najczęściej zgłaszaną przez studentów krytyczną uwagą, co może świadczyć o niewystarczającym funkcjonowaniu USZJK w tym obszarze.

6.2.

Zakres odpowiedzialności poszczególnych podmiotów i zasad oceny funkcjonowania Systemu został określony w uchwale nr 2/2013 Senatu. Za projektowanie i doskonalenie USZJK odpowiada Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia, zaś za opracowanie i przedłożenie Rektorowi i Senatowi corocznego sprawozdania z funkcjonowania USZJK wraz z wnioskami służącymi jego doskonaleniu odpowiedzialny jest Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia. Na poziomie Instytutu przedkładanie sprawozdania z funkcjonowania USZJK Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Dyrektorowi Instytutu oraz ocena wdrażania uczelnianego USZJK w Instytucie wraz z propozycjami zmian w funkcjonowaniu USZJK, zgodnie z ogólnouczelnianymi regulacjami, należy do kompetencji

Institutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, który nie został powołany w jednostce prowadzącej wizytowany kierunek. Zarówno na poziomie Uczelni, jak i Instytutu identyfikuje się działania podejmowane w celu doskonalenia systemu, np. modyfikacje kwestionariuszy ankietowych skierowanych do studentów czy doprecyzowanie USZJK na poziomie Instytutu, przy uwzględnieniu specyfiki prowadzonych kierunków studiów. ZO dostrzega jednak usterki, które wskazują na potrzebę zintensyfikowania działań w tym obszarze. Analiza raportów z ewaluacji jakości kształcenia w Uczelni wykazała, że sześć z dziewięciu zaleceń sformułowanych w roku 2013/14 zostało uwzględnionych również w raporcie z roku 2014/15, w tym np. zalecenie dotyczące uaktywnienia Instytutowych Zespołów ds. Jakości Kształcenia, które w odniesieniu do Instytutu prowadzącego wizytowany kierunek studiów nie zostało zrealizowane do czasu wizytacji. W poprzedniej części raportu wskazano również nieprawidłowości w funkcjonowaniu WSZJK na poziomie Instytutu, które wpływają na ograniczoną skuteczność systemu w kontekście jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Jednocześnie należy podkreślić, że władze Instytutu dostrzegają konieczność przeprowadzenia zmian i są świadome, że przyjęte rozwiązania, w dotychczasowym kształcenia nie są spójne z regulacjami ogólnouczelnianymi, a także iż niektóre działania wymagają korekty w zakresie ich realizacji.

ZO pozytywnie ocenia podjęcie działań przez władze Instytutu mających na celu opracowanie i wdrożenie struktury zadaniowo-instytucjonalnej, uwzględniającej specyfikę prowadzonych kierunków studiów, w tym ekonomii. Należy jednak podkreślić, że powinny one przede wszystkim być spójne z ogólnouczelnianymi regulacjami i realizować określone w nich zadania. Ze względu na to, że docelowe rozwiązania określone w Strategii Instytutu Ekonomii i Turystyki na lata 2012-2020 oraz programie kształcenia dla kierunku *ekonomia* są obecnie na etapie wdrażania, należy stwierdzić, że działania Instytutu koncentrują się przede wszystkim na tym obszarze, zaś w mniejszym zakresie dotyczą oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Instytut Ekonomii i Turystyki podejmuje działania służące ocenie skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Efektem tych działań są podjęte prace nad elastycznym dostosowaniem zasad systemu uczelnianego do potrzeb Instytutu.. Na szczelbu Uczelni system poddawany jest systematycznej ocenie a wyniki tej oceny służą jego doskonaleniu. I tak np. wprowadzono nowe narzędzia (ankietowe) służące ocenie weryfikacji efektów kształcenia, zmodyfikowano ankiety oceniające przez studentów proces kształcenia i kadrę akademicką. Skuteczność systemu można też ocenić poprzez wprowadzone działania naprawcze jak i poprzez stworzenie możliwości udziału w ocenie jakości kształcenia interesariuszy zewnętrznych. I tak np.: dokonano oceny działań promocyjnych, oceny ewaluacji procesu kształcenia przez studentów w świetle skuteczności narzędzi wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

3. Uzasadnienie

Zarówno na poziomie Uczelni, jak i Instytutu identyfikuje się działania zorientowane na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenie programu kształcenia, przy uwzględnieniu polityki jakości. Jednak wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, nie jest jeszcze kompleksowy i wymaga dalszej refleksji i doskonalenia praktycznej realizacji niektórych działań (w tym: pełnej realizacji procesu ankietyzacji wśród nauczycieli akademickich dotyczącego ewaluacji realizacji modułu kształcenia, oceny sposobów weryfikacji efektów kształcenia, pogłębionej analizy i wykorzystywania do doskonalenia procesu kształcenia gromadzonych na poziomie Instytutu informacji), w celu zwiększenia ich przydatności dla monitorowania, oceny i doskonalenia procesu kształcenia na kierunku *ekonomia*. Obecna struktura zadaniowo-instytucjonalna ISZJK nie jest w pełni zgodna z założeniami określonymi w uchwale Senatu w sprawie Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, w tym przede wszystkim wskutek braku Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest ograniczenie udziału studentów kierunku *ekonomia* w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących zapewniania jakości kształcenia, brak lub niepełna realizacja niektórych działań wynikających z regulacji ogólnouczelnianych, np. procesu ankietyzacji wśród nauczycieli akademickich dotyczącego ewaluacji realizacji modułu kształcenia, a także ograniczona analiza i wykorzystywanie do doskonalenia procesu kształcenia gromadzonych na poziomie Instytutu informacji. Ze względu na to, że docelowe rozwiązania zadaniowo-instytucjonalne określone w Strategii Instytutu Ekonomii i Turystyki na lata 2012-2020 oraz programie kształcenia dla

kierunku *ekonomia* są obecnie na etapie wdrażania, należy stwierdzić, że działania Instytutu koncentrują się przede wszystkim na tym obszarze, zaś w mniejszym zakresie dotyczą oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

W Jednostce nie wdrożono skutecznego wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, który uwzględniałby opinie studentów i pozwalał na reagowanie w pilnych sytuacjach oraz na podejmowanie działań naprawczych. W odczuciu studentów kierunku *ekonomia* obecnych na spotkaniu z zespołem oceniającym nie są oni pytani o opinię w żadnym obszarze i należy uznać, że odczucie to jest uzasadnione

4. Zalecenia

Zaleca się systematyczną ocenę skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia i pełne dostosowanie uczelnianych zasad systemu na poziomie Instytutu.

- Niezwłoczne dostosowanie struktury zadaniowo-instytucjonalnej ISZJK do założeń określonych w uchwale Senatu w sprawie Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, w tym przede wszystkim powołanie Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia w celu zwiększenia udziału studentów kierunku *ekonomia* w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących zapewniania jakości kształcenia, pełnej realizacji działań wynikających z regulacji ogólnouczelnianych np. procesu ankietyzacji wśród nauczycieli akademickich dotyczącego ewaluacji realizacji modułu kształcenia, pogłębionej analizy i wykorzystywania do doskonalenia procesu kształcenia gromadzonych na poziomie Instytutu informacji, a także prowadzenia systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.
- W celu zwiększenia przydatności dotychczas prowadzonych działań i realizacji ogólnouczelnianych regulacji odnoszących się do monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, zaleca się usystematyzowane pozyskiwanie od nauczycieli akademickich opinii dot. mocnych i słabych stron poszczególnych modułów i uwag nt. ich realizacji w odniesieniu do obiektywnych danych dotyczących stopnia osiągnięcia efektów kształcenia przez studentów.
- W zakresie doskonalenia systemu weryfikacji efektów kształcenia rekomenduje się podjęcie działań związanych z ich monitorowaniem *ex post*, np. poprzez analizę prac etapowych, pytań egzaminacyjnych, w kontekście trafności ich doboru w odniesieniu do zakładanych efektów kształcenia.
- Podjęcie działań doskonalących w zakresie sposobu przeprowadzania badania opinii studentów nt. przedmiotów w celu zapewnienia możliwości oceny wszystkich zrealizowanych przedmiotów. Zaleca się również upowszechnianie wśród studentów informacji nt. sposobów wykorzystywania ich opinii i działań podejmowanych na tej podstawie.
- Ze względu na kluczową rolę Zespołu ds. Programowych w procesie projektowania efektów kształcenia i ich zmian sugeruje się włączenie w prace tego gremium przedstawiciela studentów.
- Przeprowadzenie konsultacji z Biurem Karier nt. możliwości otrzymywania informacji dotyczących losów zawodowych absolwentów wizytowanego kierunku w celu zwiększenia przydatności badania do oceny osiągniętych przez nich efektów kształcenia.
- Podjęcie działań zmierzających do opracowania i wdrożenia rozwiązań, które umożliwią efektywne monitorowanie opinii studentów wizytowanego kierunku nt. zasobów materialnych, środków wsparcia, kadry wspierającej proces kształcenia oraz dostępu do informacji.
- Należy wdrożyć narzędzia pozwalające na efektywne monitorowanie opinii studentów w obszarze infrastruktury, zasobów materialnych oraz środków wsparcia studentów. Należy silnie rozwijać istniejące już narzędzia, np. „Ewaluację jakości kształcenia”.
- Należy wdrożyć rozwiązania pozwalające na monitorowanie opinii dotyczących sytuacji konfliktowych i odpowiednie reagowanie jak na przykład w przypadku zgłaszanych przez studentów niejasnych zasad oceniania.

- Zaleca się prowadzenie ankietyzacji w sposób regularny i zgodny z przyjętymi w wewnętrznej dokumentacji założeniami.

W związku z brzmieniem art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym należy uzupełnić skład Senatu o jednego przedstawiciela studentów.

.